

Nr 115

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror, m. m.; given Stockholms slott den 23 mars 1961.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror; samt
- 2) förordning om tobaksskatt;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det nuvarande systemet med riksprissättning på tobaksvaror skall slopas, det statliga monopolet i fråga om import av sådana varor upphävas och statens tobaksnämnd avskaffas. Importmonopolets avskaffande föranleder en ändring av reglerna för tobaksskattens uttagande; skatt skall i fortsättningen erläggas direkt av enskild importör till kontrollstyrelsen. I samband härmed moderniseras beskattningsförfarandet i anslutning till de principer, som varit vägledande vid senare års lagstiftning på punktskatteområdet.

Monopolbestämmelserna skall enligt förslaget upptagas i en ny lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror, medan skattebestämmelserna — till skillnad mot vad som hittills varit fallet — intages i en särskild förordning om tobaksskatt.

Den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1961.

Förslag
till
Lag
om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror

Härigenom förordnas som följer.

Om monopolrättigheten

1 §.

Rättighet att inom riket tillverka tobaksvaror samt att till riket införa råtabak och avfall av tobak ävensom arbetad tobak av sådant slag, som användes för tillverkning av tobaksvaror, tillkommer uteslutande staten eller den åt vilken staten upplåter att utöva sådan monopolrättighet.

Med tobaksvara förstås i denna lag varje vara, som är tillverkad av tobak eller vari tobak i någon form ingår, såframt varan är avsedd eller ägnad att användas som njutningsmedel. Såsom tillverkning av tobaksvara anses, förutom varje bearbetning av tobak, jämväl förpackning av tobaksvara eller sådan varas förseende med utstyrsel eller med namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara.

2 §.

Utan hinder av vad i 1 § stadgas må

- a) enskild person för eget bruk förfärdiga cigaretter; samt
- b) förpackning av tobaksvara eller sådan varas förseende med utstyrsel eller med namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara, ske i frihamn, såframt icke blandning av olika tobaksvaror därvid äger rum.

3 §.

Odling av tobak för annat ändamål än till prydnad må inom riket ske allenast i den ordning och på de villkor som i 7—12 §§ sägs.

4 §.

Tobak i annan form än såsom färdig tobaksvara må icke utan Konungens tillstånd innehavas av annan än monolets utövare. Tobaksodlare må dock under viss tid förvara sin tobaksskörd enligt vad i 9 § sägs.

5 §.

Specialmaskiner och specialverktyg för framställning av tobaksvaror ävensom cigarettapper, annat än i detaljförpackning, och cigaretthylsor må icke utan Konungens tillstånd till riket införas eller här tillverkas annat än för monolets utövarers räkning.

Specialmaskiner och specialverktyg, som avses i första stycket, må icke utan Konungens tillstånd innehavas av annan än monolets utövare.

6 §.

Vara, i vilken tobak ingår men som icke är avsedd eller ägnad att användas såsom njutningsmedel, må icke inom riket tillverkas utan Konungens tillstånd. När tillstånd lämnas, bestämmer Konungen tillika de villkor, under vilka tillverkningen må äga rum.

Den som äger bedriva tillverkning, som i första stycket sägs, må efter tillstånd av Konungen till riket införa för tillverkningen erforderlig tobak.

Om tobaksodling

7 §.

Kontroll över tobaksodlingen i riket utövas av kontrollstyrelsen, som äger utfärda för kontrollens utövande erforderliga föreskrifter. Kostnaderna för kontrollen skola bestridas av monopolets utövare.

8 §.

Om tobaksodling skall till kontrollstyrelsen göras skriftlig anmälan årligen före den 1 juli.

Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i odlingsanmälan, skall kontrollstyrelsen underrättas härom.

9 §.

Omedelbart efter skördens avslutande skola tobaksstöden förstöras, så att någon efterskörd ej kan ifrågakomma. Nödigt antal fröplantor må dock kvarlämnas på fältet.

Efter den 1 mars må tobaksodlare ej utan därom till kontrollstyrelsen gjord anmälan innehava tobak av föregående års skörd.

10 §.

Tobaksodlare åligger att på anfordran av kontrollstyrelsen lämna tillträde till område och utrymme, som användes eller är avsett för odling eller förvaring av tobak. Odlares skall utan ersättning lämna för kontrollens utövande nödigt biträde. Kontrollen skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och på sådan tid att den icke förorsakar hinder i odlarens verksamhet.

Vägrar tobaksodlare att lämna tillträde för kontroll, äger kontrollstyrelsen utsätta vite.

11 §.

Tobaksodlare äger förfoga över av honom skördad tobak endast genom överlåtelse till monopolets utövare eller export.

Försäljning av tobak till monopolets utövare skall ske till pris, som för varje år fastställes av en därtill förordnad prisnämnd, bestående av en av Konungen utsedd ordförande och fyra ledamöter, av vilka monopolets utövare och sammanslutning av tobaksodlare, som Konungen därtill be- myndigar, utse vardera två. Föreskrifter om nämnden och dess verksamhet meddelas av Konungen. Kostnaderna för nämndens verksamhet skola bestridas av monopolets utövare.

Export av tobak skall ske i enlighet med de föreskrifter kontrollstyrelsen finner erforderliga för erhållande av en betryggande kontroll.

12 §.

Svettning av tobak må icke av odlare företagas utan kontrollstyrelsens tillstånd.

Ansvarsbestämmelser m. m.

13 §.

Den, som olovligen tillverkar tobaksvara, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Bedriver någon utan tillstånd av Konungen tillverkning, som avses i 6 §, eller åsidosätter någon med sådant tillstånd förenat villkor, dömes till dagsböter.

14 §.

Underlåter någon att göra odlingsanmälan enligt 8 §, dömes till dagsböter.

15 §.

Tobaksodlare, som inom riket försäljer av honom skördad tobak till annan än monopolets utövare eller ock innehar sådan tobak på otillåten tid, dömes till dagsböter.

Åsidosätter tobaksodlare i annat fall än förut sagts vad som i sådan egenkap åligger honom enligt denna lag eller av Konungen utfärdade bestämmelser eller kontrollföreskrifter, som kontrollstyrelsen meddelat, dömes till böter, högst trehundra kronor.

16 §.

Innehar någon tobak i annan form än såsom färdig tobaksvara utan att vara berättigad därtill enligt bestämmelserna i denna lag och är ej gärningen eljest belagd med straff, dömes till böter, högst trehundra kronor.

17 §.

Angående påföljd för olovlig införsel av vara, som enligt denna lag ej får införas, och för försök därtill stadgas i lagen om straff för varusmuggling.

Bryter någon i annat hänseende än i första stycket sägs mot vad i 5 § stadgas, dömes till dagsböter.

18 §.

Har någon förövat gärning, som avses i 13 § första stycket, 15 § första stycket, 16 § eller 17 § andra stycket, skall egendom som varit föremål för gärningen förklaras förverkat till kronan; finnes egendomen ej i behåll, skall i stället värdet förklaras förverkat. Är påföljd som nu sagts uppenbart obillig, må den helt eller delvis eftergivnas.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

19 §.

Vad som använts såsom hjälpmedel vid olovlig tillverkning av tobaksvara må, såframt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligen förövat gärningen eller medverkat därtill, förklaras helt eller delvis förverkat till kronan, om det är påkallat till förebyggande av brott eller eljest särskilda

skäl föreligga och det ej är uppenbart obilligt; finnes egendomen ej i behåll, må i stället värdet förklaras förverkat.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

I stället för förverkande äge rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk.

20 §.

Med sådan i 13 § första stycket, 15 § första stycket, 16 och 17 §§ avsedd egendom, som enligt denna lag eller lagen om straff för varusmuggling förklarats förverkad eller skolat enligt tullstadgan eller annan författning försäljas, skall förfaras på sätt Konungen förordnar.

21 §.

Brott, varom förmåles i denna lag och som avser tobaksodling, må av åklagare åtalas allenast efter anmälan av kontrollstyrelsen.

Är brott mot denna lag att anse som ringa, skall ej till straff dömas.

22 §.

Konungen äger utfärda för tillämpning av denna lag erforderliga föreskrifter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1961. Lagens bestämmelser skola äga giltighet redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen därefter.

2. Genom den nya lagen upphäves lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror. Sistnämnda lag skall dock alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden som hänföra sig till tiden före den 1 juli 1961.

3. För varje kilogram inom riket odlad tobak, som under beskattningsperiod inköpts för tillverkning av tobaksvaror, äger monopolets utövare vid avgivande jämlikt förordningen om tobaksskatt av deklaration för perioden i fråga tillgodoföra sig ett belopp av åttio öre.

4. Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag
till
förordning om tobaksskatt

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till staten skall enligt bestämmelserna i denna förordning erläggas särskild skatt (*tobaksskatt*) för

a) cigarrer, cigariller, cigarretter, röktobak, snus och tuggtobak (ur tulltaxenummer 24.02); samt

b) cigarrettpapper i detaljförpackning (ur tulltaxenummer 48.10).

Skatt skall dock icke utgå för tobaksvaror och cigarrettpapper, vilka av resande eller av person, som varit anställd på fartyg men därifrån avmönstrar, medföras från utrikes ort och äro avsedda för hans eget eller hans familjs personliga behov eller utgöra gåva till närstående person för dennes personliga bruk. Intill myckenhet som Kungl. Maj:t bestämmer må skattefrihet jämväl åtnjutas för tobaksvaror och cigarrettpapper, som inkomma till riket såsom gåva till enskild person för dennes eget bruk.

I de i andra stycket avsedda fallen skall, där tullfrihet ej åtnjutes, i stället för skatt erläggas för dessa fall särskilt stadgad tull.

2 §.

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller grupp I	t. o. m. 1,7	9,5	—
» II	över 1,7 t. o. m. 3,0	12,0	—
» III	» 3,0 » 5,0	12,4	—
» IV	» 5,0	16,8	—
Cigarretter	t. o. m. 0,85	6,9	—
» II	över 0,85	11,4	—
Röktobak		—	54: 25
Tuggtobak		—	21: 60
Snus		—	9: 10

För cigarrettpapper utgår skatten med 2 öre för varje blad, avsett för framställning av en cigarrett.

3 §.

Skattskyldighet inträder

a) då vara av den som är registrerad enligt 5 § levereras till köpare, som icke är sålunda registrerad, eller tages i anspråk för annat ändamål än försäljning eller ock, vid avregistrering, ingår i hans lager; samt

b) då vara av annan än registrerad införes till riket.

Skattskyldig är i fall som avses i första stycket a) den registrerade och eljest den för vars räkning införseln äger rum.

4 §.

I fråga om skatt som skall utgå annorledes än vid införsel till riket är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet. Därvid skall vad i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning är stadgat äga tillämpning. Kontrollstyrelsen äger utfärda de föreskrifter rörande redovisning och särskilda kontrollanordningar som styrelsen finner erforderliga för skattekontrollens utövande.

Där skatt skall utgå vid införsel är generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. Bestämmelserna i 46 § nyssnämnda förordning skola gälla jämväl beträffande införsel.

5 §.

Den som inom riket tillverkar tobaksvaror eller cigarrettpapper är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen samt att för sådant ändamål göra anmälan till styrelsen.

Den som för återförsäljning till riket inför tobaksvara må, där införseln är av större omfattning eller eljest särskilda skäl därtill äro, efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen.

Om verkställd registrering skall kontrollstyrelsen utfärda bevis.

Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan eller ansökan, skall kontrollstyrelsen underrättas härom.

6 §.

Deklaration till kontrollstyrelsen skall avlämnas för varje kalendermånad, varunder skattskyldighet inträtt.

Deklaration skall insändas inom en månad efter varje beskattningsperiods utgång. Kontrollstyrelsen äger medgiva att deklARATION må insändas senare än nu sagts, dock inom tre månader efter utgången av den beskattningsperiod deklARATIONEN avser.

7 §.

I deklARATION må avdrag göras för vara, som

a) förvärvats för återförsäljning och för vilken skattskyldighet tidigare inträtt,

b) återtagits i samband med återgång av köp,

c) av den skattskyldige eller för hans räkning utförts ur riket eller till svensk frihamn, eller ock upplagts på provianteringsfrilager eller med fartyg eller luftfartyg såsom proviant utförts ur riket,

d) levererats för att enligt vad därom särskilt stadgas på tullflygplats försäljas till flygpassagerare, samt

e) försålts till den som enligt 8 § punkten 1, 2 eller 3 tulltaxeförordningen äger åtnjuta tullfrihet för varor, som införas till riket.

På särskild prövning av kontrollstyrelsen ankommer, huruvida och i vad mån avdrag jämväl må göras för vara,

a) som återtagits annorledes än i samband med återgång av köp,

b) som tillhandahållits för framställning av enligt denna förordning icke skattepliktiga varor,

c) som tillhandahållits för vetenskapligt, medicinskt eller likartat ändamål,

- d) som tagits i anspråk för provning; samt
- e) vars försäljning förorsakat den skattskyldige förlust på grund av bristande betalning från köparen.

8 §.

Skatt, som skall utgå vid införsel till riket, erlägges i den ordning som är föreskriven beträffande tull. Även i övrigt skall vad i gällande författningar stadgas i fråga om tull i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande sådan skatt.

9 §.

Kungl. Maj:t äger föreskriva att tobaksvara må förekomma till försäljning inom riket endast i originalförpackning försedd med särskild kontrollstämpel.

10 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

11 §.

Bryter någon mot föreskrift som meddelats med stöd av 9 § dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall skall dock ej till straff dömas.

12 §.

Har någon förövat gärning, som avses i 11 §, skall tobaksvara, som varit föremål för gärningen, förklaras förverkad till kronan; finnes varan ej i behåll, skall i stället värdet förklaras förverkat. Är påföljd som nu sagts uppenbart obillig, må den helt eller delvis eftergivvas.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla mot den som i god tro förvärvat varan eller särskild rätt därtill.

Med tobaksvara, som förklarats förverkad enligt denna förordning eller lagen om straff för varusmuggling, skall förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

13 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961. Förordningens bestämmelser skola äga giltighet redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen därefter.

2. Den som vid den nya förordningens ikraftträdande bedriver verksamhet som avses i 5 § första stycket skall utan anmälan registreras hos kontrollstyrelsen från och med den 1 juli 1961.

3. Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i den nya förordningen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 feb-
ruari 1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *avskaffande av riktpriessättningen och importmonopolet på tobaksvaror, m. m.* samt anför därvid följande.

I. Inledning

I skrivelse den 27 oktober 1960 har styrelsen för *Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet* framlagt förslag om att det nuvarande systemet med riktpriessättning på tobaksvaror skall avskaffas och det statliga monopolet i fråga om importen av tobaksvaror upphävas. I samband med att dessa åtgärder vidtages anses även vissa följdändringar på området böra göras. Sålunda föreslås att tull- och skatteuppbörden såvitt avser importerade tobaksvaror — med undantag för tobaksmonopolets egen import — överföres till tullverket och kontrollstyrelsen ävensom att statens tobaksnämnd avskaffas.

Vid tobaksmonopolets skrivelse har fogats förslag till författningsbestämmelser, innefattande lag angående statsmonopol å tillverkning av tobaksvaror och förordning om tobaksskatt jämte tillämpningsförfattningar samt ändringar och kompletteringar av vissa tullförfattningar. Förslagen till monopollag och tobaksskatteförordning torde såsom *Bihang* få fogas vid statsrådsprotokollet.

I särskild skrivelse den 21 september 1960 föreslår tobaksmonopolet ändringar i fråga om skatten på cigaretter, innebärande att skatten höjes för de lättaste och de tyngsta cigaretterna men förblir oförändrad för övriga. Därjämte förordas motsvarande höjningar av tullsatserna. Tullhöjningarna anses dock kunna genomföras endast gentemot länder, som inte är anslutna till EFTA-avtalet. De sålunda föreslagna ändringarna har inarbetats i de vid nyssnämnda skrivelse den 27 oktober 1960 fogade författningsförslagen.

I förevarande sammanhang må erinras om att tobaksmonopolet i novem-

ber 1958 gjorde framställning om avskaffande av riktpriessättningen och importmonopolet på tobaksvaror och — som följd därav — även av statens tobaksnämnd. Vid remissbehandlingen tillstyrktes denna framställning över lag. Man räknade vid denna tid med en gemensam nordisk marknad och en tullunion mellan de nordiska länderna. Då emellertid utvecklingen sedermera ej syntes gå i den väntade riktningen, fick de föreslagna åtgärderna anstå.

Över tobaksmonopolets framställning den 27 oktober 1960 har, efter remiss, *yttranden* inkommit från kommerskollegium (som överlämnat utlåtanden från handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Visby, Malmö, Göteborg, Borås, Karlstad, Örebro och Luleå), generaltullstyrelsen, kontrollstyrelsen, statens tobaksnämnd, ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor, statens pris- och kartellnämnd, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Tobakshandlarnas riksförbund och Kooperativa förbundet.

I samtliga remissyttranden har tillstyrkts att riktpriessättningen avskaffas och importmonopolet upphäves. I vissa andra hänseenden har avvikande meningar uttalats.

Den av tobaksmonopolet genom skrivelsen den 21 september 1960 gjorda framställningen om höjning av skatte- och tullsatserna för vissa cigaretter har varit föremål för särskild remissbehandling. *Yttranden* har inkommit från kommerskollegium (som överlämnat utlåtanden från handelskamrarna i Stockholm, Malmö, Göteborg och Gävle), generaltullstyrelsen, kontrollstyrelsen, Sveriges köpmannaförbund, Tobakshandlarnas riksförbund, Tobakshandlarnas riksförbunds engros aktiebolag, Sveriges grossistförbund och Kooperativa förbundet.

I flertalet yttranden förordas att tobaksmonopolets framställning om skatte- och tullhöjningar för närvarande ej skall föranleda någon åtgärd.

Jag anhåller nu att till närmare behandling få upptaga de genom tobaksmonopolets framställningar väckta frågorna.

II. Riktpriessättningen — importmonopolet — tobaksnämnden

Gällande ordning

Monopolrättigheten med avseende på tobak och tobaksvaror — som tillkom genom lagstiftning år 1914 — är numera inskriven i 1 § lagen den 11 juni 1943 (nr 346) angående statsmonopol å tillverkning och import av tobaksvaror. Där stadgas att rättighet att i riket tillverka eller låta tillverka tobaksvaror samt att till riket införa eller låta införa tobak eller tobaksvaror skall — med vissa särskilda undantag — uteslutande tillkomma staten. Utöandet av monopolrättigheten har i särskilt avtal upplåtits åt Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

De nyss antydda undantagen från monopolrättigheten avser rätt för enskild

person att för eget bruk förfärdiga cigaretter och rätt i vissa fall att till riket införa färdiga tobaksvaror. Sistnämnda rätt tillkommer Konungen och medlem av kungliga huset ävensom — i begränsad omfattning — den som eljest äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor och resande, som ankommer från utrikes ort. Med resande likställes person, som varit anställd på fartyg men därifrån avmönstrar. Vidare får enskild person mottaga till riket såsom gåva till honom för eget bruk inkomna färdiga tobaksvaror intill myckenhet som av Konungen för dylikt fall fastställts. Tobaksvaror får också medföras från utrikes ort inkommande fartyg eller luftfartyg, såvitt varorna är avsedda för förbrukning ombord. Handelsresande må införa prov å färdiga tobaksvaror. Slutligen må återförsäljare av tobaksvaror till riket införa färdig sådan vara för försäljning. I detta fall skall dock, i enlighet med vad som i det följande anföres, riktpreis för varan fastställas av tobaksmonopolet. De nämnda undantagen från monopolet återfinnes i 23 och 25—29 §§ monopollagen.

I lagens 5 § är föreskrivet att specialmaskiner och specialverktyg för tillverkning av tobaksvaror ävensom cigarettpapper och cigaretthylsor må införas endast för monopolets utövers räkning eller med Konungens tillstånd. Dock får resande, som ankommer från utrikes ort, enligt stadgande i 26 § medföra cigarettpapper intill viss mindre av Konungen fastställd myckenhet. Detsamma gäller fartygsanställd som avmönstrar från fartyget.

Monopolets utövare skall för tobaksvara fastställa visst pris att utan bindande verkan gälla till ledning vid försäljning av varan till allmänheten (riktpreis). Riktpreis skall utsättas på varje förpackning. Dessa föreskrifter, som upptagits i 15 och 19 §§ monopollagen, infördes genom lag den 26 april 1957 och gäller från och med den 1 januari 1960. Dessförinnan ägde tobaksmonopolet bestämma vilket pris tobaksvara skulle betinga vid försäljning till allmänheten (priskurantpris).

Enligt gällande ordning skall för riket finnas en gemensam nämnd, statens tobaksnämnd, med uppgift att i samarbete med monopolets utövare ävensom befintliga sammanslutningar av enskilda återförsäljare verka för en sund utveckling av handeln med tobaksvaror. Nämnden består av sju ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser tre — däribland ordförande och vice ordförande — samt kommerskollegium och monopolets utövare vardera två. De två ledamöter kommerskollegium utser skall väljas bland personer, som företräder de enskilda återförsäljarnas intressen. I det nyss angivna syftet skall nämnden i frågor rörande införsel av utländska tobaksvaror samt rörande förhållandet mellan monopolets utövare och de enskilda återförsäljarna efter erforderliga undersökningar till monopolets utövare avge begärda yttranden eller, när skäl därtill är, egna framställningar.

Nu återgivna bestämmelser om statens tobaksnämnd återfinnes i 32—34 §§ monopollagen.

Tobaksmonopolets framställning

Såsom förut berörts föreslår tobaksmonopolet att riktprissättningen på tobaksvaror skall slopas, importmonopolet på sådana varor upphävas och statens tobaksnämnd avskaffas.

Tobaksmonopolet erinrar om att bolaget under förarbetena till 1957 års lagstiftning, genom vilken riktprissystemet infördes, förordade detta system med hänsyn till att riktpriset kunde antagas få ett avgörande inflytande på prisbildningen samt staten och bolaget kunde anses ha ett visst ansvar för att priset på de högt skattebelastade tobaksvarorna inte blev högre än som motiverades av bolagets kostnader jämte skatt och medgivna handelsmarginaler. Sedan de nyssnämnda ändringarna i monopollagen beslutats har emellertid, uttalar tobaksmonopolet, i första hand överväganden om bolagets framtida försäljningspolitik föranlett en omprövning av denna ståndpunkt. Tobaksmonopolet anser att tiden nu är mogen att slopa bestämmelsen, att varuförpackningarna skall vara försedda med av bolaget fastställda riktpriser, och övergå till en helt fri prissättning. Riktpriserna synes — med undantag av att de i vissa snabbköpsaffärer underskridits — i stort sett ha följts av återförsäljarna. Övergången från fasta priser till riktpriser har sålunda, uttalar bolaget, inte medfört att detaljhandelspriserna i önskvärd utsträckning anpassats efter säljarens prestation eller med andra ord efter de kostnader han har eller den kundservice han lämnar. Riktprissystemet ger inte bolaget den önskvärda friheten i dess handlande. Slopas riktpriset på förpackningarna blir däremot, anför tobaksmonopolet, den fria konkurrensen vägledande för återförsäljarnas marginaler, och bolaget beredes helt andra möjligheter än som nu bjuds att anordna sin försäljning efter rationella linjer och att vid distributionen i erforderlig utsträckning tillämpa principen pris efter prestation. Det finns enligt bolagets mening anledning antaga att marginalerna vid tillämpande av en sådan ordning icke kommer att bli oskäliga. Tobaksmonopolet framhåller även som en icke oväsentlig fördel av ett slopande av prisangivelsen på varuförpackningarna, att de arbets- och kostnadskrävande omställningarna vid prisändringar försvinner.

Ett ytterligare skäl för avskaffande av riktprissättningen kan det förhållandet utgöra, anför bolaget, att från dansk och norsk sida missnöje uttalats över att bolaget handhar riktprissättningen — och även skatte- och tulluppbörden — i fråga om den enskilda importen.

Tobaksmonopolet uttalar vidare att ett upphävande av den legala föreskriften om riktpriser givetvis inte utgör något hinder för begagnande av riktpriser på tobaksvaror. Bolaget ävensom enskild importör eller utländsk fabrikant kommer sålunda att vara oförhindrade att, om så prövas lämpligt, på varuförpackningarna eller på annat sätt ange riktpriser, som utan bindande verkan skall tjäna till ledning för återförsäljarnas prissättning.

En konsekvens av riktprissättningens slopande är, anför tobaksmonopolet, att även de enskilda importörerna bör få fritt kalkylera sina utförsäljnings-

priser, varigenom bolagets handhavande av denna prissättning bortfaller. Vid sådant förhållande kommer importmonopolet att förlora allt sakligt innehåll, eftersom varje återförsäljare har rätt att själv direkt importera tobaksvaror. Genom Sveriges anslutning till EFTA har också enligt tobaksmonopolets uppfattning av reciprocitetsskäl blivit nödvändigt att slopa importmonopolet.

Monopolbolaget anser att importmonopolet skall slopas även beträffande cigarrettpapper i detaljförpackning. Enligt bolagets mening är detta en naturlig följd av att importen av rökto bak blir fri.

Tobaksmonopolet föreslår, såsom tidigare nämnts, att statens tobaksnämnd avskaffas. Bolaget anför att nämnden — som inrättades i samband med att importmonopolet år 1943 infördes och fick till uppgift bland annat att tillse att konsumenternas och detaljhandlarnas skäliga anspråk på urval av importerade tobaksvaror av god beskaffenhet beaktades — vid den föreslagna avvecklingen av importmonopolet icke längre synes ha någon uppgift att fylla.

Tobaksmonopolet föreslår att en ny lag angående statsmonopol å tillverkning av tobaksvaror skall ersätta nuvarande monopollag. I lagtekniskt hänseende innebär förslaget — förutom ändringar i förhållande till gällande ordning vilka betingas av upphävande av riktprissättningen och importmonopolet samt avskaffande av statens tobaksnämnd — att monopollagen inte längre kommer att innehålla några bestämmelser om tobaksskatt. Bestämmelser härom, som enligt monopolets uppfattning ej bör ingå i en författning av civillags karaktär, har i stället upptagits i en ny förordning om tobaksskatt.

Remissyttrandena

I remissyttrandena tillstyrkes genomgående att riktprissättningen på tobaksvaror slopas och importmonopolet beträffande sådana varor upphäves. Under erinran om att redan 1958 års framställning i ämnet tillstyrkts hänfö r man sig nu i flertalet yttranden i väsentliga delar till vad som anförts vid remissbehandlingen av nämnda framställning. Även förslaget om avskaffande av statens tobaksnämnd tillstyrkes över lag.

Kommerskollegium är av uppfattningen att prissättningen på tobaksvaror bör vara fri och förordar att förslaget om sådan prissättning nu genomföres. Prissättningen har ej längre, framhåller kollegium, någon betydelse såsom underlag för beskattningen av tobaksvaror sedan denna beskattning från och med år 1960 omlagts till en beskattning per styck eller viktenhet. Kollegium uttalar vidare att importmonopolet i sak redan upphört och, såsom monopolbolaget föreslagit, nu bör upphävas.

Kontrollstyrelsen finner det av tobaksmonopolet framlagda förslaget genomförbart och lämpligt.

Statens tobaksnämnd anför.

Utformningen av monopolbolagets försäljningsvillkor — bland annat införandet av expeditonsavgifter — har medfört att antalet expeditioner nedgått högst betydligt. Vidare har grossistförsäljningen av tobaksvaror fått en ökad omfattning. Då man icke vet till vilka återförsäljare grossisterna säljer tobaksvaror, är det icke möjligt att angiva hur stor ökningen av antalet försäljningsställen blivit och hur ökningen fördelar sig på olika återförsäljarkategorier. Det förefaller dock som om ökningen av antalet försäljningsställen är mindre än vad man tidigare räknat med och att förskjutningarna mellan de olika återförsäljarkategoriernas andel av den totala försäljningen blivit förhållandevis små. Även om många tobaksaffärer har svårt att hävda sig i den fria konkurrensen och fått vidkännas ganska betydande omsättningsminskning, har tobakshandlarnas andel av den totala omsättningen dock nedgått mindre än väntat. Riktpriserna har i stort sett följts. De egentliga undantagen härifrån har gjorts av en del varuhus och snabbköpsaffärer, varjämte återbäring numera även torde lämnas för inköpta tobaksvaror. Huruvida ett slopande av riktpriserna kommer att medföra en ytterligare differentiering nedåt av försäljningspriserna, är svårt att säga men knappast troligt, då de nuvarande vinstmarginalerna procentuellt sett är små och endast undantagsvis torde ge utrymme åt någon minskning. Däremot är det icke uteslutet, att ett slopande av riktpriserna kan medföra och möjliggöra uttagande av högre priser på vissa speciella, mera sällan förekommande tobaksvarumärken. Ur monopolbolagets synpunkt torde — som bolaget framhållit och nämnden tidigare vitsordat — ett borttagande av riktpriserna innebära vissa fördelar och kostnadsbesparingar.

Tobaksnämnden upplyser vidare att tobakshandlarna anser att riktprissättningens borttagande blir till fördel, särskilt därigenom att möjlighet till en friare, mera kostnadsbetingad prissättning erhålles. Däremot torde det vara tveksamt, anför nämnden, om konsumenterna erhåller någon ekonomisk fördel om riktprissättningen slopas. I likhet med monopolbolaget anser nämnden önskvärt att priserna anpassas efter säljarens prestation, d. v. s. efter de kostnader han har eller den kundservice han lämnar. Nämnden vill dock påpeka att möjligheterna till en sådan kostnadsmässig anpassning är begränsade i en marknad med helt fri prissättning. Nämnden delar monopolbolagets uppfattning att, om riktpriserna slopas och de enskilda importörerna fritt får kalkylera sina utförsäljningspriser, importmonopolet förlorar allt sakligt innehåll.

Enligt *statens pris- och kartellnämnds* uppfattning har erfarenheterna av riktprissystemet under den tid, som förflutit sedan det sattes i tillämpning — den 1 januari 1960 — givit belägg för åsikten att detta system lämpligen bör slopas. Nämnden syftar därvid särskilt på det förhållandet att riktpridföljsamheten varit betydande. Nämnden har visserligen icke låtit verkställa någon speciell undersökning av denna följsamhet, men monopolbolagets påstående, att riktpriserna utom i vissa snabbköpsaffärer i stort sett följts av återförsäljarna, överensstämmer med nämndens egna iakttagelser.

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor anför att, därest tobaksmonopolet skulle övergå till en försäljning till nettopriser, man torde ha att räkna med att detaljhandelns egna organisationer kommer att åsätta tobaksvarorna s. k. horisontella riktpriser. Huruvida sådana detaljistbestämda

riktpriser kommer att bli högre än de nu av tobaksmonopolet fastställda bruttopriserna kan ej förutses. Det är emellertid känt, fortsätter ämbetet, att man inom handeln allmänt anser specialtobakshandelns nuvarande marginaler vara mycket knappa. Många skäl synes tala för att denna handel vill söka uppnå högre marginaler. Andra detaljister däremot, som saluför tobaksvaror såsom en komplementartikel till sitt övriga sortiment, torde i många fall för försäljningen av dessa varor få förhållandevis låga kostnader och därför vara beredda att nöja sig med en knapp marginal. Ämbetet erinrar om att vissa kedjeföretag och delvis nya företagsformer, särskilt inom livmedelshandeln, under senare år inlett en livlig och effektiv konkurrens med priser, som ligger lägre än de av detaljhandelns organisationer för sina egna medlemmar rekommenderade horisontella riktpriserna. Enligt ämbetets uppfattning bör det därför finnas anledning att räkna med, att det i fråga om handeln med tobaksvaror kommer att uppkomma en verksam priskonkurrens om prispbildningen på dessa varor i detaljhandelsledet blir helt fri.

Emellertid blir priskonkurrensen av naturliga skäl i många fall väsentligt olika stark på skilda orter beroende på lokala förhållanden, fortsätter ämbetet, som också understryker att allmänhetens prismedvetenhet är växlande. Det är därför enligt ämbetets mening i hög grad önskvärt att statens pris- och kartellnämnd fortlöpande följer pris- och marginalutvecklingen för tobaksvaror på olika orter åtminstone till dess prisutvecklingen stabiliserats. Det torde likaledes vara angeläget att nämnden i anslutning därtill under ett övergångsskede bedriver en aktiv konsumentupplysning om priserna på tobaksvaror.

Ämbetet fortsätter.

Även om tobaksmonopolet icke ålägges att fastställa riktpriser torde det likväl stå tobaksmonopolet fritt att i den utsträckning detta befinner lämpligt eller erforderligt ange dylika priser. Skulle priskonkurrensen i fråga om tobaksvaror av någon anledning icke bli tillräckligt verksam och detaljhandelsmarginalerna därför allmänt sett oskäligt höga torde även vid bifall till det nu remitterade förslaget ingripande sålunda kunna ske genom att tobaksmonopolet till ledning för prissättningen i återförsäljareledet fastställer riktpriser. Enligt konkurrensbegränsningslagen lär tobaksmonopolet också vara oförhindrat att för återförsäljarna fastställa högsta utförsäljningspriser och därvid genom leveransavstängning motverka att högstpriserna överskrides av återförsäljare.

Tobaksmonopolets befattning med fastställande av riktpriser för tobaksvaror som importeras av enskilda återförsäljare innebär enligt ämbetets mening otvivelaktigt en viss begränsning av konkurrensen för de privata importörerna sinsemellan och i förhållande till tobaksmonopolet. Ämbetet anför att från de synpunkter ämbetet har att företräda den större frihet, som i detta hänseende föreslås skola gälla, bör anses önskvärd. Vid den föreslagna friheten för importörer att själva ange riktpriser på sina varor synes riktprissystemet emellertid under vissa förutsättningar kunna komma att användas för att åstadkomma en från allmän synpunkt icke önsk-

vård rabattkonkurrens. Genom att åsätta sina varor riktpriser, som ger återförsäljarna bättre marginal än vad som kan uttagas vid försäljningen av det statliga företagens varor, kan detaljhandeln nämligen helt eller delvis bli mer benägen att verka för försäljning av en enskild importörs varor. Med hänsyn till de inom landet tillverkade och av tobaksmonopolet importerade märkesvarornas dominerande ställning på marknaden behöver dock, anför ämbetet, någon mera påtaglig skadlig verkan på prisbildningen knappast befaras. Möjligheten av en sådan rabattkonkurrens gör det emellertid enligt ämbetets mening angeläget att statens pris- och kartellnämnd, såsom ämbetet förut framhållit, följer utvecklingen av pris- och marginalförhållandena.

Sveriges grossistförbund understryker att ett upphävande av riktprissättningen i och för sig är ägnat att främja en friare konkurrens inom handeln med tobaksvaror. Enligt förbundets uppfattning har tobaksmonopolets egen tillverkning hittills erhållit ett så omfattande skydd gentemot importerade varor, att utländska priser och kvaliteter knappast har någon direkt inverkan på monopolets varu- och prispolitik. Förutom det skydd som de nuvarande tullbestämmelserna medför har monopolbolagets ställning, anför grossistförbundet, särskilt befästs genom att bolaget till sig kunnat knyta generalagenturer för praktiskt taget samtliga i vårt land av enskilda importörer tidigare introducerade cigarrettmärken. En av förutsättningarna för en verklig konkurrens på tobaksmarknaden är, framhåller förbundet, att monopolbolaget upphör med eller starkt begränsar sin import av färdiga tobaksvaror.

Sveriges köpmannaförbund och Tobakshandlarnas riksförbund, som avgivit gemensamt yttrande, framhåller att inom handeln i princip måste hävdas att varje vara vid försäljning skall bära sina kostnader. En så avvägd prissättning på tobaksvaror bör kunna nås genom borttagande av riktprissättningen. Förbunden understryker särskilt det förhållandet, att man vid prisjämförelser mellan skilda företagsformer och butikstyper alltid måste taga hänsyn till de prestationer som samtidigt erbjudes. Så t. ex. bör enligt förbundens mening sortimentsfunktionen beaktas. Möjlighet bör alltså, anför förbunden, föreligga att uttaga differentierade marginaler på olika varor. Förbunden framhåller att det från konkurrenssynpunkt är önskvärt med en helt fri import och att monopolbolaget bör begränsa sin verksamhet till de svensktillverkade varorna. Om tobaksmonopolet har för avsikt att även i fortsättningen erbjuda utländska leverantörsföretag sina tjänster som distributör med villkor om ensamförsäljningsrätt inom Sverige, hindras i praktiken, anför förbunden, konkurrensen mellan de utländska och de svensktillverkade varorna på ett för konsumenterna icke önskvärt sätt.

Kooperativa förbundet uttrycker inledningsvis sin livliga tillfredsställelse över de av tobaksmonopolet framlagda förslagen till liberalisering av tobakshandeln. Förbundet framhåller att konsumentkooperationen vid riktprissystemets införande den 1 januari 1960 utan dröjsmål utnyttjade möjligheterna att reducera försäljningspriserna genom att konsekvent lämna sed-

vanlig återbäring även på tobaksvaror, vilket inneburit att konsumentpriserna med 3 till 4 procent underskridit gällande riktpriiser. Med den snäva marginal som tobaksmonopolets riktpriissättning hittills lämnat har emellertid någon väsentlig ytterligare prisreduktion icke varit möjlig att genomföra. Ej heller har, fortsätter Kooperativa förbundet, nu gällande regler för den fria importen medfört nämnvärda ökade möjligheter till prisreduktioner, enär importvaran skall klassificeras och riktpriissättas av tobaksmonopolet. Att riktpriissättningen nu slopas innebär i realiteten, anför förbundet, huvudsakligen att tobaksmonopolets hittillsvarande importmonopol försvinner och att dess tillverkningsmonopol blir mindre utpräglat. Följden härav blir att konkurrensen med utländska tobaksvaror i framtiden endast begränsas av gällande tullskydd.

I frågan om avskaffande av *statens tobaksnämnd* erinrar nämnden om att den — vid sidan av uppgiften att tillse att anspråk på urval av importerade tobaksvaror av god beskaffenhet beaktades — avsågs verka som ett rådgivande organ till monopolbolaget och ett diskussionsforum i vad gällde principerna för antagande av återförsäljare, rabattpolitiken och andra frågor av större betydelse. Beträffande riktpriissättning och försäljningsvillkor har emellertid — efter den 1 januari 1960 — inte mellan monopolbolaget och återförsäljare uppkommit några meningsskiljaktigheter, som hänskjutits till nämndens prövning.

Departementschefen

Statsmonopolet på tillverkning av tobaksvaror infördes genom en förordning av år 1914. Enligt denna förordning ålåg det monopolbolaget att bestämma det pris som tobaksvara skulle betinga vid försäljning till allmänheten, det s. k. priskurantpriset. Denna föreskrift gällde under förordningens hela giltighetstid. Då förordningen år 1943 ersattes av nu gällande lag om statsmonopol på tillverkning och import av tobaksvaror intogs motsvarande föreskrift i denna lag. Där bibehölls systemet med fasta bruttopriser tills det efter beslut av 1957 års riksdag den 1 januari 1960 ersattes av ett system med riktpriiser, som utan bindande verkan gäller till ledning vid försäljning till allmänheten.

Som motiv för systemet med priskurantpriser anfördes — förutom skatte-tekniska skäl — att tobakshandlarna genom att priserna var bundna i detaljhandeln skulle förskonas från osund priskonkurrens.

Övergången till riktpriissättning skedde samtidigt med att den av tobaksmonopolet i samråd med statens tobaksnämnd upprätthållna nyetableringskontrollen avskaffades och butikstängningslagens särskilda reglering av tobaksförsäljningen upphävdes. Systemet med fasta priser, som ej fick underskridas, framstod som oförenligt med strävandena att skapa fria konkurrensförhållanden inom detaljhandeln med tobaksvaror och det underströks också att systemet stod i direkt strid med de tankegångar, som ligger bakom 1953 års lagstiftning mot samhällsskadlig konkurrensbegränsning.

Mot bakgrund härav uttalades att detaljhandelspriset på tobaksvaror borde få bero på säljarens prestation, d. v. s. växla alltefter de kostnader säljaren har eller den kundservice han lämnar. De särskilda förhållanden, som var betingade av monopolsituationen — bl. a. allmänhetens vana vid att lita till fasta priser — ansågs emellertid motivera att monopolbolaget åsatte saluförda tobaksvaror riktpriiser. Det framhölls även att skattetekniska synpunkter talade för en riktpriissättning.

Tobaksmonopolet har föreslagit att man nu tar steget fullt ut och övergår till en helt fri prissättning på tobaksvaror. Därvid framhålls att övergången från fasta priser till riktpriiser inte medfört en önskvärd anpassning av detaljhandelspriserna efter säljarens prestation och att riktprissystemet i viss mån motverkar den fria konkurrensen. Bolaget befarar icke att marginalerna blir oskäligen om riktpriiserna slopas.

Vid remissbehandlingen har över lag tillstyrkts att riktpriissättningen på tobaksvaror avskaffas.

Även enligt min mening kan tiden nu anses mogen att överväga införandet av en helt fri prissättning på tobaksvaror. Genom 1957 års beslut om övergång från fasta priser till riktpriiser togs ett första steg i sådan riktning. Systemet med riktpriiser har nu varit i kraft något mer än ett år. Erfarenheterna därav får redan anses ha givit vid handen att systemet icke är tillfyllest för att erhålla den pris konkurrens på området som från flera synpunkter framstår som önskvärd. Även om möjligheterna till fri prisbildning på sina håll utnyttjats för att bereda konsumenterna tillgång till tobaksvaror till billigare priser, har på det stora hela taget prissättningen i detaljhandeln följt riktpriiserna. Kravet på riktpriiser synes också i viss mån ha bundit monopolbolaget i dess strävanden att ordna försäljning och distribution på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Även i fråga om den import av tobaksvaror, som icke omhänderhas av tobaksmonopolet, har formerna för riktpriissättningen visat sig vara — om än i jämförelsevis ringa mån — till hinder i nämnda avseende och i konkurrensen med det inhemska monopolbolaget.

Av det sagda torde framgå att goda skäl föreligger att nu taga steget fullt ut och avskaffa även systemet med riktpriissättning. Nämnas må att skattetekniska hänsyn ej längre lägger hinder i vägen för en sådan åtgärd. Skatten på tobaksvaror är nämligen numera oberoende av priset och utgår som stycke- eller viktskatt. Även om det ligger i sakens natur att en helt fri prisbildning på längre sikt bör leda till prisbilligare tobaksvaror, är det emellertid angeläget att omläggningen icke under ett övergångsskede utnyttjas i prisfördyrande syfte. Det synes därför vara av värde att statens pris- och kartellnämnd — såsom också ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor understrukit — följer utvecklingen och bedriver konsumentupplysning om priserna på tobaksvaror.

Under hänvisning till det nu anförda förordar jag att systemet med riktpriissättning på tobaksvaror avskaffas och att prissättningen på sådana varor alltså icke blir föremål för någon författningsmässig reglering.

Med riktprissättningens avskaffande sammanhänger nära frågan, hurvida i m p o r t m o n o p o l e t på tobaksvaror skall bibehållas. Under hela den tid vi haft sådant monopol har återförsäljare visserligen ägt importera färdiga tobaksvaror. Monopolet har emellertid fram till år 1960 tagit sig uttryck i att återförsäljning fått bedrivas endast av den som monopolbolaget i samråd med statens tobaksnämnd antagit som återförsäljare och i att monopolbolaget bestämt detaljhandelspriserna även på importerade tobaksvaror. Genom att nyssnämnda är nyetableringskontrollen slopades och de fasta bruttopriserna avlöstes av riktpriser har å andra sidan importmonopolet förlorat sitt reella innehåll. Riktprissättningen är numera det enda som kan sägas i praktiken innebära ett visst — låt vara mycket försvagat — importmonopol. Om nu även riktprissättningen avskaffas, återstår över huvud inte längre något importmonopol på tobaksvaror. Såsom monopolbolaget föreslagit och remissinstanserna också förordat bör därför vid ett slopande av riktprissättningen importmonopolet även formellt upphävas. Likaså bör importmonopolet på cigarettpapper i detaljförpackning i enlighet med monopolbolagets förslag nu slopas.

Jag tillstyrker sålunda jämväl monopolbolagets förslag i förevarande hänseenden.

Upphävandet av nyetableringskontrollen och den särskilda regleringen av tobaksförsäljningen enligt butiksstängningslagen innebar att de huvudsakliga arbetsuppgifterna för s t a t e n s t o b a k s n ä m n d försvann. I samband med denna reform uttalades också från flera håll att nämnden borde avskaffas, enär utrymmet för fortsatt verksamhet från dess sida var förhållandevis litet. Tobaksmonopolet förordade emellertid att nämnden skulle kvarstå som ett i huvudsak rådgivande organ till bolaget.

Vid bedömandet av frågan om nämndens bibehållande uttalade jag att tillräckliga förutsättningar för att allsidigt pröva behovet av att vid sidan om monopolbolaget ha ett offentligt organ med huvudsakligen konsultativa uppgifter icke torde föreligga förrän man haft någon tids erfarenhet av de friare förhållandena. Nämnden var dock väl lämpad att under övergångsskedet till en fri tobakshandel utgöra ett behövt kontaktorgan mellan monopolbolaget och dess kunder. Med hänsyn därtill bibehölls nämnden tills vidare. I sammanhanget uttalades även att sedan någon tids erfarenhet vunnits av den nya ordningen frågan om nämndens bestånd borde omprövas.

Tobaksmonopolet har nu föreslagit att nämnden skall avskaffas. Förslaget har över lag tillstyrkts vid remissbehandlingen.

Ej heller enligt min mening finns något att invända mot att tobaksnämnden nu avskaffas. Redan genom 1957 års ändringar i monopollagen inskränktes i praktiken nämndens uppgifter i väsentlig mån. Upphäves nu riktprissättningen och importmonopolet torde i fortsättningen inom nämndens verksamhetsområde knappast andra problem kunna uppkomma än sådana som med fördel kan lösas genom förhandlingar i vanlig ordning mel-

lan monopolbolaget och berörda intressenter. Jag vill för övrigt erinra om att från och med innevarande budgetår anslaget till statens tobaksnämnd utgått ur riksstaten.

Jag biträder sålunda även förslaget om avskaffande av statens tobaksnämnd.

Inom finansdepartementet har i enlighet med det anförda upprättats förslag till ny monopollag. Till den närmare utformningen av förslaget återkommer jag i det följande.

III. Uppbörden av skatt och tull

Gällande ordning

Med slopande av riktpriissetningen och avskaffande av importmonopolet sammanhänger nära frågorna hur det skattetekniska systemet för tobaksbeskattningen därefter skall vara anordnat och i vilken ordning tull skall erläggas för importerade tobaksvaror. För närvarande innehåller monopollagen i 16, 17 och 17 a §§ samt 29 § 3 mom. bestämmelser om skattesatser, skattebefrielse och återbäring av skatt. Uppbörden av skatten regleras däremot genom det mellan staten och monopolbolaget ingångna avtalet om utöandet av statens tobaksmonopol. Detta avtal reglerar även uppbörden av tull på importerade tobaksvaror. I fråga om uppbörd av skatt och tull gäller för närvarande följande.

Enligt 29 § monopollagen äger återförsäljare av tobaksvaror på vissa villkor till riket införa färdig tobaksvara för försäljning. I anslutning till att tobaksmonopolet åsätter sålunda införd vara riktpreis skall importören till monopolbolaget erlägga på varan belöpande tull och skatt.

I avtalet mellan staten och monopolbolaget har stadgats att bolaget för alla tobaksvaror — såväl de som försäljes eller eljest utlämnas av bolaget som de vilka av återförsäljare i enlighet med vad nyss sagts importeras för försäljning — till staten skall erlägga å varorna belöpande skatt. Bolaget skall enligt avtalet den 22 i varje månad till statskontoret inleverera skattebelopp, som belöper på de tobaksvaror, vilka bolaget under nästföregående månad levererat eller för vilka bolaget under samma tid uppburit av återförsäljare erlagd skatt. Varje inleverering till statskontoret skall vara åtföljd av på bolagets böcker grundad uträkning av skattebeloppen, vilken skall vara avgiven å bolagets vägnar av verkställande direktören samt till riktigheten styrkt av jourhavande revisor. Vid skatteleveransen får avdrag göras för belopp, som bolaget jämlikt bestämmelser i 17 a och 29 §§ monopollagen under nästföregående månad utbetalat i återbäring av skatt.

I fråga om tull gäller enligt det nyss nämnda avtalet att monopolbolaget till generaltullstyrelsen skall inleverera tullbelopp som belöper på de importerade tobaksvaror, vilka bolaget under nästföregående månad levererat eller för vilka bolaget under samma tid uppburit av återförsäljare erlagd tull. I övrigt äger för inlevereringen av tull de nyss återgivna bestämmel-

serna rörande skatt motsvarande tillämpning, dock att avdrag för återburet tullbelopp får göras även då rätt till skattebefrielse föreligger enligt 17 § monopollagen.

Tobaksmonopolets framställning

Tobaksmonopolet uttalar att den från och med den 1 januari 1960 gällande ordningen att bolaget handhar beräkningen och uppbörden av såväl tull som skatt på importerade tobaksvaror innebär en förenkling och rationalisering av uppbördsförfarandet huvudsakligen med hänsyn till att bolaget har att ombesörja riktpriessättningen på dessa varor. Om riktpriessättningen upphäves och importmonopolet försvinner synes det tobaksmonopolet av principiella skäl inte lämpligt att bolaget handhar uppbörd av tull och skatt på tobaksvaror, som importeras av enskilda.

För uppbörden av skatt från andra importörer än monopolbolaget föreslås samma skattetekniska system som vi redan har i modernare punktskatteförfattningar. Detta system bygger på tanken att den som i större omfattning för återförsäljning inför skattepliktig vara skall äga lagerhålla varan utan skattepåföring och erlägga skatten först i samband med återförsäljning eller annat ianspråktagande. Härigenom kommer importör och inhemsk producent i samma konkurrensläge i beskattningshänseende. För genomförandet av ett system med uppskjuten skattskyldighet erfordras ett registreringsförfarande, därvid de importörer, varom är fråga, registreras hos beskattningsmyndigheten, regelmässigt kontrollstyrelsen. Mot företeende av registreringsbevis hos tullverket äger importören införa skattepliktig vara utan skattepåföring och beskattningsmyndigheten utövar tillsyn över att skatten erlägges vid återförsäljningen. Betalningen sker efter deklaration till beskattningsmyndigheten angående skattskyldighet som uppkommit för viss tidsperiod, vanligen kalendermånad eller kalenderkvartal. Den som inte är registrerad har enligt det aktuella systemet att för av honom importerad vara erlägga skatten till tullverket.

Om det föreslagna skattetekniska systemet anför tobaksmonopolet.

Med hänsyn till den höga beskattningen å tobaksvaror är det på detta område av stor betydelse för importören att han kan hålla skattefria lager inom landet. En särskild fråga är härvid om dylik förmån skall medgivas såväl grossister som detaljister, som bedriver införsel av skattepliktiga varor i större omfattning, eller om förmånen skall begränsas till grossister. Då de importörer, varom här skulle kunna antagas bli fråga, torde komma att fungera både såsom detaljister och grossister, synes övervägande skäl tala för att skattefrihet vid import medgives varje importör, oberoende av nominering, som i större omfattning inför skattepliktiga varor för återförsäljning. Det bör ankomma på kontrollstyrelsen att bedöma, huruvida import är eller kan förväntas bli av sådan omfattning, att registrering skall medgivas. Den importkvantitet, som erfordras för medgivande av registrering, bör av kontrolltekniska skäl sättas så högt att antalet registrerade importörer blir relativt begränsat. Viss hänsyn bör dock måhända tagas till vilket märke en importör representerar. Sålunda skulle en generalagent

för ett eljest inom landet icke representerat märke kunna registreras, även om importkvantiteten något skulle understiga vad som eljest kräves.

I fråga om tull innebär tobaksmonopolets förslag för enskilda importörer att denna skall betalas vid importen och något undantag alltså inte göras från gällande regler för betalning av tull i allmänhet.

För tobaksmonopolets egen försäljning och import föreslår bolaget att nu gällande ordning skall bibehållas beträffande uppbörden av såväl skatt som tull. I fråga om skatteuppbörden anför bolaget.

Anledning torde icke föreligga att låta monopolets statskontrollerade utövare avge deklaration till statlig myndighet och till denna inleverera förfallen skatt. Monopolets utövare har fördenskull i förslaget givits en annan ställning än övriga skattskyldiga i den meningen, att den icke deklarerar till kontrollstyrelsen, utan endast internt — såsom redan är fallet — uppgör en sammanställning över skattens beräkning, vilken granskas av den av staten utsedde revisorn, och att den icke inbetalar skatten till kontrollstyrelsen utan direkt inlevererar denna till statsverket. Monopolets utövare har däremot icke genom bestämmelserna givits en, jämfört med andra skattskyldiga, i ekonomiskt hänseende gynnad ställning. Konkurrens på lika villkor blir sålunda möjlig.

Rörande uppbörden av tull uttalar tobaksmonopolet att det ansetts lämpligt att bolaget beredes möjlighet att — såsom för närvarande är fallet — själv beräkna och i motsvarande ordning som gäller beträffande skatten erlägga på införda varor belöpande tullavgifter.

Såsom förut nämnts föreslår monopolbolaget att beskattningen av tobaksvaror inte såsom hittills skall regleras i monopollagen utan i stället i en ny förordning om tobaksskatt. Om bolagets betalning av tull föreslås en särskild författning.

Remissyttrandena

Vad tobaksmonopolet föreslagit i fråga om uppbörd av skatt och tull har vid remissbehandlingen tillstyrkts eller lämnats utan erinran, utom såvitt gäller ordningen för bolagets egen betalning av tull. I sistnämnda hänseende har i vissa yttranden uttalats, att monopolbolaget icke bör beredas någon gynnad ställning i förhållande till andra importörer.

Sveriges grossistförbund anför att — om monopolbolaget skulle äga själv beräkna och erlägga tullavgifter på införda varor — konsekvensen skulle bli att bolaget på grund av möjligheten att erhålla en viss kredit vid inbetalandet av tullmedel skulle komma i ett gynnsammare läge än andra importörer. Då det är angeläget att konkurrensen mellan olika importerande företag kan ske på lika villkor, bör enligt förbundets åsikt även monopolbolaget erlägga tull för utländska varor redan då dessa införes till landet. En sådan ordning skulle, anför förbundet, stå i överensstämmelse med de synpunkter om likabehandling, som varit vägledande vid utformandet av icke blott de regler, som föreslås för redovisning av tobaksskatt, utan även ett i propositionen nr 164 till 1960 års riksdag framlagt förslag om undan-

röjande av de olikheter i fråga om redovisning av särskild varuskatt, som hittills förelegat mellan inhemska tillverkare och importgrossister. Grossistförbundet avstyrker med hänsyn till det anförda införandet av de föreslagna särskilda bestämmelserna angående tullbehandling av tobaksvaror, som importerats av monopolbolaget.

Sveriges köpmannaförbund, Tobakshandlarnas riksförbund och fyra handelskammare ger uttryck åt samma uppfattning som grossistförbundet.

Departementschefen

Såsom framgår av den föregående redogörelsen åligger det enligt gällande ordning enskild importör att till monopolbolaget betala tull och skatt för av honom importerade tobaksvaror. Detta skall ske i anslutning till att bolaget åsätter varorna riktpis. Monopolbolaget inlevererar sedan mottagna tull- och skattebelopp till statsverket och erlägger därvid även tull och skatt för sin egen import och försäljning. Skatt levereras till statskontoret och tull till generaltullstyrelsen.

Monopolbolaget har föreslagit att det nuvarande systemet för beräkning och uppbörd av skatt och tull skall bibehållas för bolagets egen försäljning och import. För andra importörer förordas ett skattetekniskt system, uppbyggt efter de principer vi har i modernare punktskatteförfattningar. I korthet innebär detta system att en importör, som blir registrerad hos kontrollstyrelsen, inte behöver betala skatt för importerade varor förrän han sålt dem till någon, som inte är registrerad, eller tagit dem i anspråk för annat ändamål än försäljning. Den som inte är registrerad får däremot betala skatt till tullverket när införseln äger rum. Tull har både den registrerade och den oregistrerade att erlägga vid införseln.

Vid remissbehandlingen har från det privata näringslivets sida framhållits att monopolbolaget genom den föreslagna ordningen för bolagets betalning av tull skulle komma att otillbörligt gynnas i förhållande till andra importörer.

På punktskatteområdet gäller som allmän princip att någon skillnad ej göres mellan statliga bolag och enskilda. Sålunda är vid beskattning av oljeprodukter Svenska skifferoljeaktiebolaget i fråga om uppbörd av skatt m. m. likställt med andra skattskyldiga tillverkare. Vidare gäller i fråga om utskänkningsskatt för de statliga restaurangbolagen samma regler som för de privata. Enligt min mening bör i överensstämmelse med denna allmänna princip tobaksmonopolet, när importen av och prissättningen på tobaksvaror blir helt fri, i skattetekniskt hänseende intaga samma ställning som enskilda importörer. I annat fall skulle lätt kunna skapas intryck av att fri konkurrens på lika villkor i verkligheten inte råder. Med hänsyn till det anförda och då det i modernare punktskatteförfattningar utformade skattetekniska systemet synes väl lämpat även för tobaksskatten, förordar jag att detta system tillämpas i fråga om alla skattskyldiga. Monopolbolaget blir därigenom likställt med de enskilda importörerna.

Av den principiella inställning, varåt jag sålunda givit uttryck, följer att monopolbolaget i fråga om tull ej bör ges en annan ställning än de enskilda importörerna. Jag förordar sålunda att bolaget liksom dessa får erlagga tull i enlighet med vad som i allmänhet gäller.

Såsom monopolbolaget föreslagit bör de nya bestämmelserna om tobaksskatt upptagas i en särskild förordning. Förslag härtill har utarbetats inom finansdepartementet. Till vissa frågor om den närmare utformningen av bestämmelserna återkommer jag i det följande.

IV. Kontrollstämpling

Gällande ordning och förslag

För närvarande gäller att tobaksvaror må förekomma till försäljning inom riket endast i originalförpackning, som genom tobaksmonopolets försorg försetts med av Konungen fastställd kontrollstämpel. Ur sådan förpackning må även större eller mindre del av innehållet försäljas. Cigarretter får dock säljas lösa endast om kontrollstämpel finnes anbragt på varje cigarett.

Även då tobaksvaror införes av resande eller av person, som avmönstrar från anställning på fartyg, eller inkommer till riket som gåva till enskild person skall förpackningen — utom i fall då tullfrihet åtnjutes — förses med stämpel, utmärkande varan såsom importerad för vederbörandes eget bruk.

Nu angivna föreskrifter återfinnes i 20 och 26 §§ monopollagen.

Tobaksmonopolet föreslår att i den förordade nya förordningen om tobaksskatt skall intagas en bestämmelse om att Kungl. Maj:t äger föreskriva, att skattepliktig vara må förekomma till försäljning inom riket endast i originalförpackning försedd med särskild kontrollstämpel. Enligt monopolbolagets uppfattning behöver emellertid i tillämpningsföreskrifterna till den föreslagna förordningen endast beträffande cigarretter föreskrivas, att försäljning skall ske i originalförpackning med kontrollstämpel.

Det huvudsakliga motiv som kan anföras för kontrollstämpling av för försäljning avsedd tobaksvara är, uttalar tobaksmonopolet, att stämpeln anses ha en viss betydelse såsom bevismedel vid smuglingsbekämpningen. Bolaget framhåller att detta särskilt gäller då fråga är om olovlig befattning med insmugglad tobaksvara, i vilket fall den misstänkte, om varan icke är kontrollstämplad, presumeras ha insett att den införts olovligen. Som emellertid av tobaksvaror endast cigarretter är föremål för smuggling i större omfattning och åsättande av kontrollstämpel medför kostnader och besvär särskilt i fråga om importvarorna, anser tobaksmonopolet motiverat att kontrollstämplingen begränsas att avse allenast cigarretter.

Tobaksmonopolet har i sitt förslag icke upptagit någon föreskrift om kontrollstämpling av tobaksvara, som ej är avsedd för försäljning. Som skäl härför anför bolaget.

Vid import genom resande har det i praktiken visat sig svårt att upprätthålla det i 26 § monopollagen intagna stadgandet om kontrollstämpling. Dels har denna stämpling med nuvarande emballering av cigaretter varit förenad med praktiska svårigheter, dels har den på vissa platser stora omfattningen av resandetrafik hindrat en konsekvent genomförd kontrollstämpling. Detta har medfört vissa svårigheter ur bevissynpunkt, men dessa svårigheter synes icke vara så stora att de bör motivera en för både allmänheten och tullverket betungande kontrollstämpling av även resandes tobaksvaror.

Remissyttrandena

I fråga om den föreslagna kontrollstämplingen uttalas delade meningar i de avgivna yttrandena.

Generaltullstyrelsen anser sig tills vidare kunna godtaga att den föreslagna kontrollstämplingen begränsas till att avse endast cigaretter, medan kontrollstyrelsen avstyrker förslaget. Övriga myndigheter har inte yttrat sig i saken.

Flertalet handelskammare tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Ett par handelskammare ifrågasätter emellertid om tillräckligt vägande skäl för kontrollstämpling föreligger, medan övriga organisationer inom näringslivet anser att förslaget därom ej bör genomföras.

Generaltullstyrelsen framhåller att kontrollstämplingen utgör ett viktigt bevismedel i samband med bekämpningen av smugglingen. Styrelsen anser sig dock — såsom nyss nämnts — tills vidare kunna godtaga en begränsning av kontrollstämplingen till endast cigaretter. Styrelsen har inte någon erinran mot att för tobaksvaror som medföres av resande ej kräves åsättande av kontrollstämpel.

Kooperativa förbundet framför betänkligheter med avseende på importörernas merkostnader för anbringande av kontrollstämpel. Då åtgärden med kontrollstämpling förestavas av fiskala skäl bör dessa kostnader enligt förbundets mening ej åvila importörerna. Som huvudsyftet med kontrollstämplingen synes vara att försvåra försäljning av insmugglade varor, förordar förbundet, att en närmare utredning om frågans principiella och praktiska innebörd företages och att den föreslagna bestämmelsen om kontrollstämpling i avvaktan härpå utgår ur tobaksskatteförordningen.

Sveriges köpmannaförbund och *Tobakshandlarnas riksförbund* finner de skäl, som åberopats för den föreslagna kontrollstämplingen, icke så starka som de skäl, som talar mot en dylik stämpling. Det synes därför förbunden från konsumentsynpunkt vara angeläget att det föreslagna kontrollstämplingsförfarandet inte genomföres.

Sveriges grossistförbund anser att upphävandet av importmonopolet och övergången till helt fri prissättning gör hittillsvarande bestämmelser om särskild kontrollstämpel på originalförpackningarna överflödiga. Åsättandet av sådan stämpel medför också, anför förbundet, betydande kostnader och besvär för importören med därav följande fördyring av varan. Även om systemet med kontrollstämpel kan ha en viss betydelse såsom bevismedel,

bör dock enligt förbundets mening dess värde i samband med smuggelbekämpningen inte överskattas. Framför allt torde nyttan av kontrollstämplingen från det allmännas synpunkt inte stå i rimlig proportion till de med förfarandet förenade kostnaderna. Förbundet hemställer fördenskull att även skyldigheten att anbringa kontrollstämpel på cigarrettförpackningar slopas.

Kontrollstyrelsen anför till en början att vissa skäl talar emot ett genomförande av förslaget om kontrollstämpling av cigarrettförpackningar. Styrelsen fortsätter.

Kontrollstämpeln, som skall vara ett bevis på att varan är beskattad, skulle tillhandahållas registrerad importör genom kontrollstyrelsens försorg. Anbringandet av stämpelmärket måste av praktiska skäl ske i anslutning till emballeringen hos den utländske tillverkaren. För att styrelsen skall kunna erhålla kontroll över användningen av rekvirerade stämplarna, bör villkorlig betalningsskyldighet uppkomma för importören redan vid stämplarnas utlämnande, medan skattskyldighet uppkommer i enlighet med förordningens bestämmelser. Avstämning av värdet av utlämnade stämplarna finge ske i samband med den preliminära deklarationsgranskningen. Förfarandet kan antagas komma att bli betungande ur redovisningssynpunkt. Tobaksmonopolet har uttalat, att åsättandet av kontrollstämplarna skulle medföra kostnader och besvär särskilt i fråga om importvarorna. Förutom kostnader i samband med lagerhållning och expediering av kontrollstämplarna tillkommer kostnader för tillverkning av dessa stämplarna. De sammanlagda kostnaderna, som även kommer att drabba tullverket, torde icke bli obetydliga. Det skulle kunna övervägas att låta tillverkningen och distributionen av kontrollstämplarna ombesörjas av postverket. Ej heller med en dylik anordning torde nämnvärd kostnadsbesparing ernås. Om stämpling kunde ske medelst stämpelmaskin — ett förfarande vilket tillförlitlighet kontrollstyrelsen ej nu kan bedöma — skulle kostnaderna kunna nedbringas. Kontrollstämpling bör ske på importörens bekostnad, vilket bör direkt angivas i författningen.

Kontrollstyrelsen avstyrker förslaget om kontrollstämpling av cigarrettförpackningar under hänvisning till de ökade kostnader och det betungande administrativa merarbete, som ett genomförande av förslaget skulle medföra. Styrelsen anför avslutningsvis att det synes tveksamt om kontrollstämplingen kan ha någon större betydelse för smugglingsbekämpningen, då tobaksvaror som införes av resande inte kontrollstämplas.

Departementschefen

Om riktprissystemet borttages i enlighet med vad jag här förordat, blir kontrollstämpling inte längre erforderlig från prisregleringssynpunkt. Dess ändamål blir uteslutande att underlätta beivrandet av smuggling. Kontrollstämplingens betydelse i detta hänseende bör emellertid inte underskattas. Att tobaksvaror, som införes av resande, inte blir stämplade, spelar härvidlag inte någon roll, då kvantiteterna är alltför små för att ge utrymme för försäljning. Praktiskt taget all legal försäljning kommer därför, om stämplingsförfarandet bibehålles, att avse stämplade varor; om ostämplade

varor utbjudes, har man anledning räkna med att varusmuggling föreligger.

På grund härav anser jag mig, trots de invändningar som framförts, böra förorda, att stämplingsförfarandet bibehålles. Med hänsyn till att smugglingsfaran är mindre aktuell i fråga om andra varor än cigaretter anser jag emellertid att stämplingen kan inskränkas till sistnämnda varuslag.

Det synes lämpligt att, på sätt tobaksmonopolet jämväl förordat, i tobaksskatteförordningen intages en bestämmelse, som ger Kungl. Maj:t rätt att föreskriva att tobaksvara må förekomma till försäljning endast i originalförpackning som är försedd med särskild kontrollstämpel. Därest riksdagen bifaller det nu framlagda förslaget har jag för avsikt att föreslå att i tillämpningsföreskrifter till tobaksskatteförordningen meddelas bestämmelser om kontrollstämpling av cigarettförpackningar.

Det bör självfallet tillses, att man i möjligaste mån nedbringar med stämplingen förenade kostnader och besvär.

Stämplarna är inte avsedda att utgöra bevis på att varan är beskattad. Det är därför inte erforderligt med mer än en typ av stämpel, och kostnaderna per stämpelmärke blir då obetydliga. Stämplarna bör av kontrollstyrelsen utan närmare undersökning kunna till självkostnadspris försäljas till envar, som är registrerad hos styrelsen. Denne får i sin tur sända stämplarna till den utländska fabriken, där de påsättes i samband med den maskinella förpackningen av cigaretterna. Genom att registreringen — i enlighet med vad jag i det följande kommer att förorda — göres förhållandevis vid torde i princip alla, som önskar för försäljning importera cigaretter, kunna använda sig av det nu skisserade förfarandet. Besvär och kostnader blir då obetydliga. Skulle någon som ej är registrerad vilja för försäljning importera cigaretter synes det inte möjligt med ett lika enkelt förfarande. Man torde då få gå till väga på det sättet att importören under tullverkets kontroll får åsätta förpackningarna stämplarna, som utlämnas av tullverket. Tullverkets kostnader bör importören betala. Av det nyss anförda torde emellertid framgå, att sådana fall knappast blir aktuella.

V. Skatt och tull på cigaretter

Gällande ordning

Bestämmelser om storleken av skatten på tobaksvaror är intagna i 16 § monopollagen. Skatten på cigaretter är differentierad och utgår per cigarett med 6,9 öre, då cigaretten väger högst 0,85 gram (skattegrupp I), och med 11,4 öre, då den väger mer (skattegrupp II).

Tullen på cigaretter är för den nyssnämnda lättare viktgruppen 1,2 och för den tyngre 2,1 öre per styck.

De nu återgivna bestämmelserna gäller inte beträffande färdiga tobaksvaror, som för eget bruk från utrikes ort medföres av resande eller fartygs-

anställd som avmönstrar eller vilka inkommer till riket såsom gåva till enskild person för dennes eget bruk. I den mån sådan införsel är tillåten utgår i stället, där tullfrihet ej föreligger, särskild tullavgift — s. k. resandetull — vilken utgör ersättning för både tullen och tobaksskatten på varorna.

Tobaksmonopolets framställning

Tobaksmonopolet föreslår att för de lättare cigarretterna — vägande högst 0,85 gram — skatten skall höjas från 6,9 till 8,8 öre och tullen från 1,2 till 1,6 öre per styck. Därjämte föreslår monopolet att cigarretter som väger mer än 0,85 gram skall uppdelas i två grupper, därvid nuvarande högsta skattesats — 11,4 öre — skall gälla för cigarretter, som väger högst 1,35 gram, medan tyngre cigarretter skall beskattas med 22,8 öre per styck. Slutligen föreslås att för cigarretter som väger mer än 1,35 gram skall utgå tull med 4,2 öre per styck. För mellangruppen föreslås — liksom i fråga om skatten — ingen höjning.

Tobaksmonopolet erinrar om att för bestämmande av skatten på cigarretter hela vikten — alltså inklusive papper och eventuellt filter eller munstycke — är avgörande. Viktgränsen sattes, anför bolaget, till 0,85 gram i syfte att till grupp I hänföra på marknaden förekommande cigarretter med fast pappersmunstycke. Med hänsyn till att produktionskostnaderna per enhet för munstyckscigarretter är avsevärt högre än för övriga cigarretter bestämdes i överensstämmelse med vad som tidigare gällt skattesatsen för grupp I till ett lägre belopp än skillnaden i vikt i förhållande till cigarretter i grupp II i och för sig skulle ge anledning till.

Den låga skattesatsen för cigarretter i grupp I har nu, uttalar tobaksmonopolet, utnyttjats för att på marknaden utsläppa en liten kort cigarett utan munstycke med en vikt icke överstigande 0,85 gram. Det är en importerad cigarett, som säljes med ett riktpreis av 2 kronor 45 öre för 20 stycken.¹ På grund av den reklam, som åtföljde introduktionen, har cigarettens, anför monopolet, haft en icke obetydlig initialframgång, men det är för tidigt att uttala sig om den framtida försäljningsvolymen. Det kan dock enligt bolaget förväntas, att försök kommer att göras även från andra håll att med utnyttjande av den låga skattesatsen för grupp I på marknaden introducera små prisbilliga cigarretter. Tobaksmonopolet skulle då bli tvunget att söka möta denna konkurrens. Härigenom uppstår, anför bolaget, risk för att statens inkomster från tobaksskatten kan komma att minska. Det synes därför nödvändigt att vidtaga åtgärder för att hindra en sådan utveckling.

Tobaksmonopolet fortsätter.

En utväg är att grupp I uttryckligen bestämmas att omfatta endast cigarretter med fast pappersmunstycke med en vikt av högst 0,85 gram. Därigenom har man dock inte uteslutit möjligheten, att cigarretter med mycket korta munstycken, framställda på vanliga cigarettmaskiner till samma låga kostnader som för filtercigarretter, kan komma att tillföras markna-

¹ Här avses den finska cigarettens Meil, importerad av Tobakshandlarnas riksförbunds engros aktiebolag.

den. Vidare skulle små cigaretter utan munstycke av den typ, som nyss tillförts marknaden, komma att hänföras till skattegrupp II och alltså drabbas av en höjning av skatten från 6,9 öre till 11,4 öre per styck.

En bättre utväg att hindra den befarade minskningen av statsinkomsterna, anför tobaksmonopolet, synes vara att höja skatten på cigaretter med en vikt av högst 0,85 gram till en nivå, som svarar mot den skattebelastning som åvilar övriga cigaretter, varigenom nuvarande förmånsställning i skattehänseende för munstyckscigaretter skulle försvinna.

Tobaksmonopolet fortsätter.

Efterfrågan på munstyckscigaretter är numera obetydlig och stadigt sjunkande. Försäljningen ligger för närvarande på en så låg nivå som cirka två miljoner styck i månaden, motsvarande knappt 0,4 % av den totala cigarettförsäljningen i landet. Det förekommer praktiskt taget icke någon import av munstyckscigaretter. Om skattesatsen för cigaretter i grupp I bestäms med utgångspunkt från den för grupp II gällande skattesatsen, 11,4 öre, och efter förhållandet mellan 0,85 gram och medelvikten på cigaretter i grupp II, cirka 1,1 gram, skulle skattesatsen behöva höjas från 6,9 öre till 8,8 öre per styck. Resultatet av en sådan skattehöjning skulle bli att riktpiserna på de två på marknaden förekommande svenska munstyckscigaretterna, Florida — kr 2:— per 20-paket, och Troja — kr 1:85 per 20-paket, skulle behöva höjas med cirka 40 öre. Sannolikt måste tobaksmonopolet inom en nära framtid nedlägga tillverkningen av denna cigarettyp. En höjning av skatten kommer endast att påskynda denna utveckling.

Tobaksmonopolet motiverar även sitt förslag om högre skatt på cigaretter som väger mer än 1,35 gram per styck med att eljest risk för skattebortfall föreligger. Man måste nämligen enligt monopolet räkna med att cigaretter med t. ex. dubbelt så stor längd som den normala kan komma att tillföras marknaden i en omfattning, som kan inverka menligt på skatteutfallet. Lämplig högsta viktgräns för de nu med 11,4 öre per styck beskattade cigaretterna synes bolaget vara 1,35 gram, under vilken viktgräns lär falla samtliga på marknaden nu förekommande märken med undantag av ett importmärke med en vikt av 2 gram. Bolaget nämner även att man i Schweiz, som i likhet med Sverige har styckebeskattning av cigaretter, använder viktgränsen 1,35 gram. Skattesatsen för cigaretter, som väger mer än 1,35 gram, bör enligt monopolet lämpligen vara dubbelt så hög som skattesatsen för cigaretter med en vikt från 0,85 till och med 1,35 gram.

Om de förordade höjningarna av tullsatter anför tobaksmonopolet.

I samband med de föreslagna justeringarna av skattesatserna synes motsvarande ändring av tullsattserna för cigaretter böra ske. Gällande tullsatter för cigaretter i grupp I och grupp II är satta i samma förhållande till varandra som gäller för gruppernas skattesatter. En höjning av skattesatsen för grupp I i enlighet med vad här föreslagits bör sålunda följdriktigt medföra motsvarande höjning av tullsatsen för cigaretter med en vikt av högst 0,85 gram från 12 öre till 16 öre per 10 st. Vidare bör för cigaretter med en vikt överstigande 1,35 gram (grupp III) tull utgå med dubbla tullsatsen för cigaretter vägande mer än 0,85 gram eller med 42 öre per 10 st. Dessa tullhöjningar synes dock kunna genomföras endast gentemot länder, som icke är anslutna till EFTA-konventionen.

I skrivelse den 13 oktober 1960, med vilken den nu återgivna skrivelsen den 21 september samma år överlämnats, upplyser tobaksmonopolet att dåmera ytterligare ett importerat cigarrettmärke, hänförligt till skattegrupp I, introducerats på den svenska marknaden.¹ Som monopolets förmodan, att det till grund för framställningen om skatte- och tullhöjningar liggande fallet skulle följas av andra försök att introducera små prisbilliga cigarretter, visat sig vara riktig, anser bolaget angeläget att den föreslagna skattejusteringen snarast möjligt genomföres.

Remissyttrandena

I remissyttrandena ställer man sig överlag avvisande till de föreslagna skatte- och tullhöjningarna. De godtages dock med viss reservation av generaltullstyrelsen.

Kommerskollegium finner i och för sig motiverat att höja skattesatsen för lätta cigarretter utan pappersmunstycke till en nivå som bättre svarar mot skatten för andra cigarretter utan sådant munstycke. Flera omständigheter föreligger emellertid som enligt kollegiets mening talar emot att för närvarande vidtaga en sådan skattehöjning.

Vid bedömningen av bolagets framställning bör sålunda, anför kommerskollegium, beaktas att det nuvarande skattesystemet trätt i kraft så sent som den 1 januari 1960 och att därför verkningarna av detsamma kunnat prövas under endast mycket kort tid. Vidare bör hänsyn tagas till att fabrikanter och återförsäljare inte torde ha haft anledning att antaga annat än att den nyinförda skattegrupperingen skulle bli bestående åtminstone någon tid framåt och att i varje fall ett par av dem i förlitande härpå synes ha nedlagt icke obetydliga kostnader — bl. a. för reklam — för införande av lätta, prisbilliga cigarretter på marknaden. Om skatten för dessa cigarretter höjes enligt bolagets förslag, skulle exempelvis, framhåller kollegium, en förpackning om 20 cigarretter komma att belastas av en opåräknad kostnad av 38 öre. En dylik skattehöjning skulle sannolikt komma att väsentligt begränsa försäljningen av dessa cigarretter och måhända helt stoppa den.

Den slutliga prövningen av frågan om en skattehöjning för de till den lägsta skattegruppen hänförliga lätta cigarretterna utan pappersmunstycke synes kollegium under angivna förhållanden böra anstå tillsvidare. I allt fall finner kollegium angeläget, att en längre övergångstid för ikraftträdandet av skattehöjningen stadgas för att ge fabrikanter och återförsäljare möjlighet att anpassa verksamheten efter de höjda skattesatserna.

Tobaksmonopolets förslag innebär, framhåller kollegium, att skattesatsen skulle höjas för alla cigarretter som hänföres till den lägsta skattegruppen och sålunda även för cigarretter med pappersmunstycke, för vilka denna skattegrupp torde ha tillkommit. Skattehöjningen skulle för dessa cigarretter medföra en ökad belastning motsvarande 20—25 procent av priset. De särskilda skäl för en höjning av skatten för dessa cigarretter som

¹ Här avses den norska cigarretten Carlton, importerad av Kooperativa förbundet.

anförts av bolaget finner kollegium inte tillräckligt vägande och kollegium kan därför inte biträda förslaget i denna del.

Vad beträffar monoopolets förslag om införande av en tredje skattegrupp för särskilt tunga cigaretter finner kollegium det i princip riktigt att dessa cigaretter belägges med en högre skatt. Försäljningen av sådana cigaretter torde emellertid vara så ringa att någon ändring av skatten för dessa för närvarande ej synes påkallad.

Sveriges grossistförbund uttalar att tobaksmonoopolets förslag om skatte- och tullhöjningar från allmän synpunkt inger betänkligheter. Därest förslaget genomföres skulle resultatet för de små cigaretterna med en vikt av högst 0,85 gram enligt förbundets åsikt med största sannolikhet bli, att de kommer upp i ett prisläge som omöjliggör ej endast fortsatt tillverkning utan även import. För allmänheten skulle detta, anför förbundet, betyda en inskränkning av sortimentet, som uppenbarligen inte står i överensstämmelse med den liberalisering man i övrigt förklarar sig eftersträva i fråga om tobakshandeln.

Hänsyn bör vidare, fortsätter grossistförbundet, tagas till att det ännu är för tidigt att göra några säkra uttalanden om den framtida försäljningsvolymen när det gäller den nya cigarettypen. Visserligen synes försäljningen ha haft en viss framgång, men dess andel i den svenska marknaden — knappt 0,4 procent av den totala cigarettförsäljningen i landet — är dock ytterst obetydlig. Det är inte heller klarlagt, anför förbundet, huruvida statens inkomster på tobaksskatten i realiteten kommer att minska på grund av en övergång från större till mindre cigaretter. Möjligen kan det visa sig att en ökad konsumtion i stycketal av den kortare cigaretten skattemässigt skulle kompensera det bortfall i försäljningen av längre cigaretter som befaras.

Förbundet anför vidare.

Härtill kommer att enligt uppgift betydande belopp investerats i samband med introduktionen av det nya cigarettmärke, som avses i framställningen. Om monopolbolagets förslag förverkligades under de närmaste åren skulle sannolikt de i samband med marknadsförandet av detta märke investerade beloppen till väsentlig del gå till spillo. Även om de gällande bestämmelserna om tobaksbeskattning — utan att detta direkt framgår av lagstiftningen — är grundade på den tanken, att skatteklassen för grupp I cigaretter skulle vara avsedd endast för cigaretter med pappersmunstycke, sker dock importen i full överensstämmelse med deras innebörd. De nu gällande beskattnings- och tullreglerna trädde i kraft den 1 januari 1960 och samtidigt blev handeln med och importen av tobaksvaror fri. Oberoende av om man från monoopolets sida i efterhand funnit, att bestämmelserna icke utformats på ett sätt, som i praktiken helt motsvarat vad man avsett, synes det dock knappast rimligt att redan ett år därefter — särskilt då något faktiskt underlag icke finnes för bedömandet av de statsfinansiella konsekvenserna — genomföra en ändring, som är ägnad att omöjliggöra vidare handel med vissa varor.

På sålunda angivna grunder hemställer grossistförbundet att tobaksmonoopolets framställning om höjning av skatt och tull på cigaretter som vä-

ger högst 0,85 gram i varje fall icke för närvarande måtte föranleda någon åtgärd.

Avslutningsvis uttalar grossistförbundet att vad förbundet anfört i tillämpliga delar gäller även förslaget att införa en ny skattegrupp för cigaretter med högre vikt än 1,35 gram. Enligt vad förbundet erfarit skulle av de cigaretter som nu finns i marknaden endast ett märke komma att inrymmas under den nya skattegruppen och risken att cigaretter med t. ex. dubbel normallängd kommer att importeras i sådan omfattning, att detta väsentligt skulle påverka statens skatteinkomster, förefaller förbundet obetydlig.

Sveriges köpmannaförbund anför att leverantörs- och importföretag, som gjort investeringar med utgångspunkt från gällande regler, rimligen bör under relativt god tid få tillfälle att förbereda den omdisposition som kan bli nödvändig med anledning av förändrade skatteregler. Förbundet anser att ett ställningstagande till de föreslagna höjningarna bör anstå, i varje fall tills vidare.

Tobakshandlarnas riksförbund och *Tobakshandlarnas riksförbunds engros aktiebolag* hemställer i gemensamt yttrande att tobaksmonopolets framställning lämnas utan åtgärd till dess säkrare kan bedömas om den påtalade cigaretimporten verkligen har någon ogynnsam betydelse för statsverkets inkomster.

I yttrandet upplyses att engrosaktiebolaget — i samarbete med riksförbundet och de finska studentorganisationernas cigarettfabrik Amer-Tupakka Oy — som grossist under några månader distribuerat cigaretten Meil för försäljning till allmänheten uteslutande genom specialtobakshandlarna. Meil introducerades på försök i ett fåtal städer i mellersta och västra Sverige under maj, juni och juli 1960. Provförsäljningen, som understöddes av omfattande tidningsannonsering och annan reklam, visade, anför förbunden, att det förelåg visst intresse för cigaretter i ifrågavarande vikt- och prisklass. I augusti 1960 introducerades därför Meil också i övriga Sverige.

Trots en mycket betydande reklamkampanj, fortsätter förbunden, har konsumtionen av Meil-cigarett under tiden maj—oktober 1960 stannat vid knappt 15 miljoner stycken eller ca 2,5 miljoner per månad under det att hela cigarettkonsumtionen i Sverige uppgår till över 500 miljoner stycken per månad. Meil representerar alltså under den angivna tidsperioden ungefär 0,5 procent av den totala cigarettkonsumtionen i landet, och förbunden framhåller att man ännu inte — i november 1960 — vet om denna siffra kommer att stiga eller sjunka. Tobaksmonopolets farhågor för skattebortfall är därför enligt förbundens mening mycket överdrivna, och förbunden anser frågan om höjning av skatt och tull på lättare cigaretter alldeles för tidigt väckt.

Det är naturligt, fortsätter förbunden, att både svenska och utländska företagare då nu gällande bestämmelser om tobaksbeskattningen trädde i kraft den 1 januari 1960 började pröva möjligheterna att göra affärer med tobaksvaror. Under några månader har, anför förbunden, i förlitande på dessa

bestämmelser investerats hundratusentals kronor i annonskostnader för Meil i syfte att på lång sikt vinna en marknad. Dessa investeringar skulle bli fullständigt värdelösa om tobaksmonopolets framställning vinner statsmakternas bifall. En fortsatt import av Meil skulle nämligen inte vara möjlig, enär utförsäljningspriset skulle bli för högt.

Även frågan om införandet av en ny skattegrupp för tyngre cigarretter synes utan olägenhet kunna vila, anför förbunden, eftersom importen av cigarretter med högre vikt än 1,35 gram är mycket obetydlig.

Kooperativa förbundet anför att förbundet ansett det som en uppgift att söka få fram och erbjuda konsumenterna en lämplig typ av cigarrett inom ramen av de möjligheter som skattegrupp I erbjuder. Sålunda har i intimt samarbete med Norges Kooperative Landsforenings Tobaksfabrikk i Oslo åstadkommit en cigarrett av i det närmaste ordinär längd, men i något smalare format, som vid företagna testningar visat sig väl motsvara den svenska smaken. Den saluhålles under namnet Carlton till ett pris av 1 krona och 20 öre per 10 stycken, vilket pris enligt förbundet är 20 procent lägre än för närmast jämförliga märke av tobaksmonopolets tillverkning. Den livliga efterfrågan som kan utläsas av den sedan någon månad — förbundets yttrande är dagtecknat den 21 december 1960 — pågående provförsäljningen tyder enligt förbundets mening på att den blivit väl mottagen och uppskattad av konsumenterna. Det är mycket sannolikt, anför förbundet, att marknaden i och med denna nya typ tillförts en cigarrett som kommer att uppskattas av stora konsumentkategorier, vilka anser det lämpligare med en något mindre cigarrett. Det kan förmodas, anför förbundet vidare, att detta i förening med det lägre priset kan betyda en ökning av konsumtionen i sådan omfattning att den av tobaksmonopolet befarade nedgången av skatteintäkten uteblir.

Enligt *Kooperativa förbundets* mening synes enbart kortfristigt fiskala synpunkter ha förestavat tobaksmonopolets förslag, medan fråga är om ett konsumentintresse som ej utan vidare bör åsidosättas. Därför bör konsumenterna, uttalar förbundet, ges tillfälle att genom efterfrågans inriktning få uttala sin uppfattning, vilket förutsätter att skatt och tull för cigarretter i grupp I kvarstår oförändrade. Förbundet föreslår därför att tobaksmonopolets framställning beträffande höjning av skatt och tull för de lättare cigarretterna lämnas utan åtgärd till dess en säkrare bedömning kan ske, huruvida de föreslagna höjningarna från allmänna synpunkter kan anses ändamålsenliga eller icke.

Avslutningsvis uttalar *Kooperativa förbundet*, att förbundet trots allt finner det något motsägande att tobaksmonopolet så ensidigt företräder fiskala intressen samtidigt som företagets ledning vid analysen av den nya europeiska marknadsbilden uttalat sig för en liberalisering av handeln med tobaksvaror i Sverige.

Generaltullstyrelsen anser att tillämpning på lätta cigarretter av typen Meil och Carlton av den för cigarretter med fast pappersmunstycke avsedda skattesatsen, 6,9 öre, innebär en i förhållande till munstyckslösa cigarretter

av normal storlek alltför låg beskattning. En höjning av skatten är därför enligt styrelsens mening motiverad och styrelsen anser att höjningen av praktiska skäl bör avse hela den lägsta skattegruppen. I betraktande av den relativt ringa skillnaden i vikt mellan de lättare cigarretterna och cigarretter av normal storlek synes det enligt generaltullstyrelsens uppfattning kunna ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl föreligger att bibehålla en särskild skatteklass för de lättare cigarretterna. Styrelsen framhåller att cigarretter av s. k. King size drager samma skatt som cigarretter av normal storlek. Därest en differentiering fortfarande skulle anses påkallad har generaltullstyrelsen dock intet att erinra mot den av tobaksmonopolet föreslagna avvägningen av skatten.

Generaltullstyrelsen anser att förslaget att införa en ny skattegrupp med fördubblad skattesats för cigarretter med en vikt av mer än 1,35 gram innebär en onormalt hög beskattning av cigarretter med en vikt närmast över viktgränsen. Som dylika cigarretter för närvarande inte torde förekomma i marknaden kan emellertid styrelsen biträda förslaget såsom en säkerhetsåtgärd till förhindrande av ett kringgående av den åsyftade beskattningen genom framställning av onormalt stora cigarretter. Skulle framdeles cigarretter i storlek närmast över 1,35 gram i nämnvärd utsträckning förekomma på marknaden, torde dock skattens avvägning få upptagas till förnyad prövning.

Generaltullstyrelsen fortsätter.

Nuvarande tullsats för de båda viktgrupperna ha bestämts i samma relation till varandra som gruppernas skattesatser. Tobaksmonopolets förslag innebär också att tullsatserna skulle jämkas i samma proportion som skattesatserna. Tvekan kan råda huruvida detta innebär en adekvat avvägning av tullen. Styrelsen anser sig dock icke i detta sammanhang ha anledning ifrågasätta ett frångående av den princip som tillämpats vid fastställandet av nuvarande tullsats. I enlighet med denna princip torde, vid bifall till tobaksmonopolets förslag beträffande skattesatserna, jämväl tullsatserna böra fastställas i enlighet med monopolets förslag.

Slutligen erinrar generaltullstyrelsen om att, såsom tobaksmonopolet framhållit, ett genomförande av de föreslagna tullhöjningarna icke kan tillämpas gentemot EFTA-länderna. Avtrappningen av tullsatserna i förhållande till dessa länder måste nämligen utgå från de nu gällande tullsatserna.

Departementschefen

Cigarretter är i beskattningshänseende för närvarande indelade i två grupper. Till den ena hänföres cigarretter, som väger högst 0,85 gram, och till den andra tyngre cigarretter. Skatten är för de lättare cigarretterna 6,9 och för de tyngre 11,4 öre per styck. I tullhänseende följes samma indelning efter vikt. Tullen är 1,2 öre per styck för de lättare och 1,6 öre för de tyngre cigarretterna.

Viktgränsen har satts vid 0,85 gram i syfte att till den lättare gruppen hänföra cigarretter med fast pappersmunstycke. Som dessa cigarretter är dy-

rare att framställa än vanliga, har de ansetts böra beläggas med lägre skatt och tull än skillnaden i vikt i förhållande till vanliga cigarretter i och för sig skulle ge anledning till. De nu återgivna reglerna gäller sedan 1 januari 1960.

Under år 1960 har på den svenska marknaden introducerats två märken munstyckslösa cigarretter, vilkas vikt inte överstiger 0,85 gram och som följaktligen beskattas och tullbelägges i enlighet med vad som gäller för lättare cigarretter. Enligt uppgift har dock importen av det ena av dessa märken numera upphört.

Under hänvisning till att de lägre skatte- och tullsatserna avsetts för munstyckscigarretter och till att risk för minskade inkomster av tobaksskatten skulle föreligga har tobaksmonopolet föreslagit, att skatte- och tullsatserna för cigarretter som väger högst 0,85 gram skall höjas så, att skatte- och tullbelastningen i förhållande till vikten blir densamma som för vanliga cigarretter.

Vid remissbehandlingen har monopolbolagets förslag tillstyrkts endast av generaltullstyrelsen.

Enligt min mening kan skäl i och för sig anföras för att följa tobaksmonopolets förslag. Det synes nämligen välmotiverat att för alla munstyckslösa cigarretter bestämma skatte- och tullsatserna efter samma princip. Det oakttat är jag emellertid tills vidare ej beredd att biträda tobaksmonopolets framställning. Den lätta munstyckslösa cigarretten, som nu saluföres här, har — tillsynes till ej obetydliga kostnader — introducerats på den svenska marknaden i förlitande på att gällande bestämmelser om skatt och tull inte skulle ändras redan kort efter det de trätt i kraft. Ett genomförande av de föreslagna skatte- och tullhöjningarna för lätta cigarretter skulle också otvivelaktigt medföra stora svårigheter att vinna avsättning för cigarretten i fråga. Försäljningen av cigarretten har för övrigt inte fått sådan omfattning att något nämnvärt inkomstbortfall för statsverket synes vara att befara vid ett bibehållande av gällande ordning. I sammanhanget kan nämnas att importsiffrorna för den nu ifrågavarande cigarretten enligt vad jag inhämtat har sjunkit mot slutet av år 1960. De fortsatta erfarenheterna bör emellertid få utvisa om längre fram anledning kan föreligga att ompröva skattesatserna i de av tobaksmonopolet angivna hänseendena.

Med hänsyn till det anförda kan jag för närvarande inte tillstyrka tobaksmonopolets förslag i fråga om de lättare cigarretterna. Ej heller kan jag biträda av monopolbolaget framfört förslag om höjning av skatt och tull för cigarretter, som väger mer än 1,35 gram.

VI. Övriga frågor

Cigarrettpapper

Enligt gällande ordning får cigarrettpapper — bortsett från resandes införsel — i princip endast importeras av monopolbolaget. Skatt utgår ej på cigarrettpapper.

Tobaksmonopolet föreslår att cigarrettpapper i detaljförpackning i fortsättningen skall beskattas och förordar en skattesats av 2 öre för varje för framställning av en cigarett avsett blad.

Monopolets förslag i denna del är att se mot bakgrund av att importen av cigarrettpapper i detaljförpackning föreslås bli fri. Bolaget anför att cigarrettpapper i sådan förpackning, om importen därav frisläppes, bör vara underkastade lämpligt avvägd beskattning.

Vid remissbehandlingen har tobaksmonopolets förslag ej föranlett något yttrande.

Registrering

Såsom förut berörts bör enligt tobaksmonopolets mening den frivilliga registreringen av skattskyldiga begränsas att avse återförsäljare — grossist eller detaljist — som i större omfattning inför skattepliktiga varor. Bolaget anför härom.

Det bör ankomma på kontrollstyrelsen att bedöma, huruvida import är eller kan förväntas bli av sådan omfattning, att registrering skall medgivas. Den importkvantitet, som erfordras för medgivande av registrering, bör av kontrolltekniska skäl sättas så högt att antalet registrerade importörer blir relativt begränsat. Viss hänsyn bör dock måhända tagas till vilket märke en importör representerar. Sålunda skulle en generalagent för ett eljest inom landet icke representerat märke kunna registreras, även om importkvantiteten något skulle understiga vad som eljest kräves.

Vid remissbehandlingen har registreringsfrågan endast berörts av kontrollstyrelsen, som finner det vanskligt att i förväg bedöma antalet till styrelsen skattskyldiga importörer. Det synes enligt styrelsens mening inte kunna uteslutas, att även detaljister eller grupper av detaljister kommer att upptaga egen import och därvid låta registrera sig.

I förevarande sammanhang må nämnas att år 1939 — det sista år före importmonopolets införande under vilket import obehindrat kunde äga rum — läget i fråga om importen var följande. För den ojämförligt största delen, 85 procent, svarade sexton grossistimportörer. Ett mindre antal grossistimportörer, av vilka vissa importerade tobaksvaror i kombination med kortvaror och andra specialiserade sig på ett enda tobaksmärke, omhänderhade 5 procent av importen. Knappt 10 procent importerades av cirka 50 tobakshandlare i detaljhandelsledet. Tobaksmonopolets egen import var obetydlig och omfattade huvudsakligen vissa cigarmärken.

Avdrag

Enligt gällande ordning skall i vissa fall skatt inte utgå för tobaksvaror. Vid inköp hos tobaksmonopolet föreligger sålunda skattefrihet efter i huvudsak samma grunder som enligt gällande tullförfattningar medför tullfrihet för vissa personer och organisationer. Vidare utgår inte skatt för tobaksvaror, som hos monopolbolaget inköpes såsom proviant för fartyg eller luftfartyg och utföres ur riket eller som upplägges på provianteringsfrilager. Slutligen finns bestämmelser om att skatt må återbäras, då tobaksvara för förstöring återtagits eller övertagits av monopolbolaget eller genom olyckshändelse gått förlorad under transport till eller förvaring hos återförsäljare. De nu återgivna bestämmelserna är upptagna i 17 och 17 a §§ samt 29 § 3 mom. monopollagen. Enligt särskild föreskrift i 17 § andra stycket skall bestämmelserna i fråga äga motsvarande tillämpning beträffande tull på tobaksvaror, som av monopolet eller av återförsäljare införes till riket.

Tobaksmonopolets förslag innebär i skattetekniskt hänseende att skattebefrielse åtnjutes genom utnyttjande av rätt till avdrag, av de registrerade skattskyldiga i deklaration och av monopolet i den mot deklaration svarande sammanställning bolaget föreslås skola avgiva. I materiellt avseende motsvarar rätten till avdrag i allt väsentligt den nuvarande skattefriheten. Som en följd av övergången till det förordade nya skattetekniska systemet föreslås avdragsrätt i ett speciellt fall, nämligen då skatt redan tidigare blivit påförd. Vidare förordas för registrerade skattskyldiga en på kontrollstyrelsens prövning beroende rätt till avdrag då skattskyldig återtagit vara från köpare ävensom i ett par andra speciella fall. Enahanda avdrag föreslås monopolet få göra efter eget bedömande. Förslaget innehåller inte någon motsvarighet till nu gällande bestämmelser om återbäring av skatt för vara, som gått förlorad genom olyckshändelse. Skälen härtill synes vara att avdragsrätt i sådant hänseende inte föreligger enligt andra punktskatteförfattningar och att en bestämmelse därom skulle föranleda vanskliga avgöranden för kontrollstyrelsen.

I fråga om tullen på tobaksvaror förordar monopolet att nuvarande system i princip bibehålles. Enligt förslaget skall sålunda befrielse från eller restitution av tull få åtnjutas, därest förutsättningar för befrielse från skatt prövats föreligga. Härom föreslås en särskild författning.

Vid remissbehandlingen har något uttalande inte gjorts i nu ifrågakommande hänseenden.

Departementschefen

Cigarrettpapper är enligt gällande ordning ej belagt med skatt. Importen därav är i princip förbehållen monopolbolaget.

Den av monopolbolaget förordade beskattningen sammanhänger med att importen av cigarrettpapper i detaljförpackning föreslås bli fri. Som prissättningen också är fri har monopolbolaget inte någon möjlighet, såsom

hittills varit fallet, att — bortsett från sin egen försäljning — bestämma priset på cigarrettpapper med hänsyn till priset på färdiga cigaretter. Enligt min mening bör därför cigarrettpapper i detaljförpackning vid avskaffande av importmonopolet beläggas med så avvägd skatt att prisskillnaden mellan fabriksstillverkade cigaretter och andra i erforderlig grad utjämnas. Den föreslagna skattesatsen om två öre för varje blad synes fylla detta syfte.

Jag tillstyrker sålunda tobaksmonopolets förslag om beskattning av cigarrettpapper i detaljförpackning.

Registrering ingår som ett naturligt led i det moderna beskattningssystem som, enligt vad jag förut förordat, nu bör införas även för tobaksskatten. Ett spörsmål beträffande registreringen, vilket kräver särskild uppmärksamhet, är i vilken omfattning frivillig registrering skall få ske. Å ena sidan kan en alltför omfattande registrering medföra påtagliga olägenheter för beskattningsmyndigheten. Å andra sidan måste beaktas de krav på likabehandling som från de enskilda importörernas sida i skilda hänseenden kan ställas. Bl. a. medför kontrollstämplingen, såsom förut berörts, större besvär och kostnader för den som inte är registrerad än för den registrerade.

Enligt tobaksmonopolets förslag får frivillig registrering i princip ske allenast under förutsättning att importen är av större omfattning. En sådan gränsdragning synes vara alltför snäv. Även vid import av mindre omfattning bör under vissa förutsättningar registrering få ske. Ett skäl att i sådant fall medge registrering kan vara att kontrollstämplingen eljest skulle bli alltför betungande för importören. Jag vill också framhålla att en förhållandevis generös registrering inte för kontrollstyrelsen torde komma att medföra några olägenheter av betydelse. Antalet enskilda importörer var år 1939 — det sista år före importmonopolets införande under vilket import obehindrat kunde ske — inte mer än omkring 75. Man torde inte heller nu behöva befara att antalet importörer kommer att bli så stort att olägenheter i registreringshänseende behöver uppstå.

I överensstämmelse med det anförda förordar jag, att registrering av importör skall kunna ske — utom enligt tobaksmonopolets förslag — även eljest när särskilda skäl därtill föreligger.

Avdrag vid deklaration får enligt det inom departementet upprättade förslaget till tobaksskatteförordning göras i något vidare utsträckning än som motsvarar nu medgiven skattebefrielse. Detta är i allt väsentligt en följd av omläggningen av det skattetekniska systemet och torde därför inte tarva någon närmare kommentar. Nämnas må dock att i förslaget upptagits ett helt nytt fall av skattebefrielse genom att rätt till avdrag föreslås för vara, som i s. k. tax-free shop på tullflygplats försäljes till flygpassagerare. Denna avdragsrätt är avhängig av att riksdagen bifaller genom propositionen nr 11 framlagt förslag om rätt till skattefri försäljning till flygpassagerare.

I förslaget har inte upptagits någon bestämmelse om avdrag då vara genom olyckshändelse gått förlorad, ett fall där återbäring av skatt nu kan

medges. Går vara förlorad under transport till återförsäljare torde regelmässigt skattskyldighet ej ha inträtt, enär varan ännu ej levererats. Om varan åter går förlorad genom olyckshändelse sedan den kommit i återförsäljarens besittning och denne inte är registrerad, skulle vissa skäl i och för sig kunna anföras för en avdragsrätt. Emellertid är det med konstruktionen av sådan rätt mindre väl förenligt att beakta förhållanden, som inträffat efter det skattskyldighet inträtt och om vilka den skattskyldige leverantören saknar kännedom. Motsvarande stadganden finns ej heller i andra punktskatteförfattningar. Göres förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning tillämplig på tobaksbeskattningen, vilket jag i det följande kommer att förorda, öppnas vidare viss möjlighet att av billighets-skäl medge befrielse från eller återbetalning av skatt. I enlighet med det anförda anser jag att något stadgande i nu förevarande hänseende ej bör upptagas i tobaksskatteförordningen.

Vad angår frågor om befrielse från eller restitution av tull är det enligt min mening en naturlig följd av omläggningen av beskattningen att sådan befrielse och restitution i fortsättningen inte anknytes till befrielse från eller återbäring av skatt. Jag förordar sålunda att i förevarande hänseende skall tillämpas samma regler som för prövningen av sådana frågor eljest gäller.

Såsom framgått av det förut sagda har inom finansdepartementet upprättats förslag till ny monopol lag. Förslaget innehåller — utöver de ändringar som är en följd av vad som i det föregående förordats — i sak endast smärre avvikelser från den nu gällande lagen. Några otidsenliga bestämmelser har utmönstrats och ansvars- och förverkandebestämmelserna har anpassats till modernare strafflagsteknik. Även i övrigt har en överarbetning skett av de delvis föråldrade stadgandena i gällande monopol lag. Bestämmelser om kontrollstämpling har, såsom förut nämnts, intagits i förslaget till tobaksskatteförordning.

Såsom tidigare anförts anser jag att förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning bör göras tillämplig på tobaksbeskattningen. De i det inom finansdepartementet upprättade förslaget till tobaksskatteförordning upptagna bestämmelserna torde — i den mån de icke behandlats i det föregående — inte kräva någon ytterligare kommentar, enär det är fråga om en reglering av samma slag som vi redan har i andra punktskatteförfattningar.

Storleken av statsverkets inkomster av skatt och tull på tobaksvaror torde ej påverkas av ett genomförande av den förordade lagstiftningen. Däremot kan eventuellt i fråga om skatten smärre bokföringsmässiga förskjutningar föranledas av övergången till det nya systemet för beskattningsförfarandet.

Tobaksmonopolet har föreslagit vissa ändringar i fråga om den s. k. resandetullen på tobaksvaror. Till denna fråga avser jag att återkomma i annat sammanhang.

Slutligen må nämnas att vid ett genomförande av de framlagda förslagen vissa ändringar erfordras i avtalet mellan staten och monopolbolaget samt i bolagsordningen.

VII. Departementschefens hemställan

Såsom i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror; samt
- 2) förordning om tobaksskatt.

Författningsförslagen torde såsom *Bilaga*¹ få fogas vid statsrådsprotokollet.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över det under 1) omförmälda lagförslaget måtte för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Olof Norén

¹ Bllagan, som fränsett en jämkning i tobaksskatteförordningen är likalydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 21 mars 1961.

Närvarande:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 14 mars 1961 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 2 februari 1961, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn B. G. Holmquist.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

T. Johansson

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 mars 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, lagrådets den 21 mars 1961 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 2 februari 1961 remitterade förslaget till *lag om statsmonopol på tillverkning av tobaksvaror*, vilket av lagrådet lämnats utan erinran.

Föredraganden hemställer att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga

1) det av lagrådet granskade lagförslaget samt

2) det vid statsrådsprotokollet den 2 februari 1961 fogade förslaget till *förordning om tobaksskatt*;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att med Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet träffa överenskommelse om de ändringar i gällande avtal angående utövandet av statens tobaksmonopol, som föranledes av nyssnämnda lagförslags antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Sohlman

Tobaksmonopolets författningsförslag

Förslag

till

lag angående statsmonopol å tillverkning av tobaksvaror

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

1 mom. Rättighet att i riket tillverka tobaksvaror samt att till riket införa råtabak och tobaksavfall ävensom arbetad tobak av sådant slag, som användes för tillverkning av tobaksvaror, tillkommer uteslutande staten (monopolrättighet).

Staten eller den, åt vilken staten upplåter utövandet av monopolrättigheten, benämnes i denna lag **monopolets utöware**.

Med tobaksvara förstås i denna lag varje vara, som är tillverkad av tobak eller vari tobak i någon form ingår, såvitt varan är avsedd eller ägnad att användas såsom njutningsmedel. Såsom tillverkning av tobaksvara anses, utom varje bearbetning av tobak, jämväl utstyrsel eller förpackning av tobaksvara eller åsättande därå av namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara.

2 mom. Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas må

- a) enskild person för eget bruk förfärdiga cigarretter;
- b) utstyrsel eller förpackning av tobaksvara eller åsättande därå av namn eller beteckning, ägnad att utmärka densamma såsom särskild vara, vidtagas i frihamn, såvitt icke blandning av olika tobaksvaror därvid äger rum.

2 §.

Odling av tobak för annat ändamål än till prydnad må inom riket ske allenast i den ordning nedan i 7—13 §§ sägs.

3 §.

Tobak i annan form än såsom färdig tobaksvara må icke utan Konungens tillstånd inom riket innehavas av annan än monopolets utöware.

Utän hinder härav må dock tobaksodlare under viss tid förvara sin tobaksskörd, enligt vad i 9—10 §§ sägs.

4 §.

Specialmaskiner och specialverktyg för tillverkning av tobaksvaror ävensom cigarrettpapper, annat än i detaljförpackning, och cigarretthylsor må till riket införas endast för monopolets utöwares räkning eller med Konungens tillstånd.

Specialmaskiner och specialverktyg, varom här är fråga, må ej heller, utom i fall som avses i 5 §, innehavas av annan än monopolets utöware.

5 §.

Tillverkning inom riket av i 4 § omnämnda specialmaskiner och specialverktyg samt av cigarrettpapper, annat än i detaljförpackning, och cigarretthylsor må äga rum endast för monopolets utövers räkning eller med Konungens tillstånd.

6 §.

På Konungens prövning ankommer, om vara, i vilken tobak ingår men som icke är avsedd eller ägnad att användas såsom njutningsmedel, må inom riket tillverkas. När sådant tillstånd lämnas, bestämmer Konungen tillika de villkor, under vilka tillverkningen må äga rum.

Den som äger idka tillverkning, varom i första stycket sägs, må efter tillstånd av Konungen till riket införa för tillverkning erforderlig tobak.

Om tobaksodling

7 §.

Den, som vill inom riket odla tobak för annat ändamål än till prydnad, skall varje år, då sådan odling ifrågakommer, före den 1 juli till kontrollstyrelsen eller den, som enligt tillkännagivande är dess ombud i orten, ingiva skriftlig anmälan i två exemplar enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär, med noggrann uppgift på storleken och belägenheten av varje särskilt för ändamålet använt eller avsett område ävensom på de lokaler, som äro avsedda för den skördade tobakens förvaring under torkningen. Varje inskränkning i området för anmäld tobaksodling skall jämväl, på sätt nu är sagt, anmälas hos kontrollstyrelsen eller dess ombud. Ombyte av torkrum skall på enahanda sätt i förväg anmälas.

Det ena exemplaret av dessa anmälningar skall återställas till den, som gjort anmälan, försett med anteckning om dagen, då anmälan skett. Det andra exemplaret användes av kontrollstyrelsen för att läggas till grund för kontrollen och efterföljande granskning av de lämnade uppgifternas riktighet.

Sedan tiden för ingivande av odlingsanmälan utgått, skall kontrollstyrelsen till länsstyrelsen i län, inom vilket odlare blivit anmäld, lämna uppgift angående odlarna inom länet.

8 §.

Erforderlig kontroll över tobaksodlingen i riket anordnas av kontrollstyrelsen, som jämväl handhar överinseendet å denna kontroll.

Kontrollpersonalen skall äga obehindrat tillträde till samtliga tobaksodlingar och torkrum samt hava rätt att av odlarna erhålla alla för kontrollens utövande nödvändiga upplysningar.

Kontrollen bekostas av monopolets utövare, dock att inom län, där icke tobak odlas å minst fem hektar, odlarna själva få vidkännas kontrollkostnaden i förhållande till odlings storlek.

9 §.

All skördad tobak skall förvaras i de anmälda torkrummen.

Omedelbart efter skördens avslutande skola tobaksstöden förstöras, så att någon efterskörd ej kan ifrågakomma. Nödigt antal fröplantor må dock kvarlämnas å fältet.

10 §.

Tobaksodlare må inom riket försälja av honom skördad tobak endast till monopolets utövare. Försäljningen sker i enlighet med prissättning för inom riket odlad tobak, vilken årligen verkställes av därtill förordnad prisnämnd, bestående av en utav Konungen utsedd ordförande och fyra ledamöter, bland vilka två företråda tobaksodlarnas intressen och två utses av monopolets utövare. Konungen tillkommer att utfärda närmare föreskrifter om ordningen för ledamöternas tillsättande ävensom instruktion för prisnämnd. Kostnaden för prissättningen bestrides av monopolets utövare.

Tobak, som icke försäljes till monopolets utövare, må exporteras under den kontroll, som av Konungen föreskrives.

Efter den 1 mars året efter skörden må tobaksodlare ej utan därom före nämnda dag till kontrollstyrelsen eller dess ombud i orten gjord anmälan innehava tobak.

11 §.

Svettning av tobak må icke av odlare företagas med mindre kontrollstyrelsen därtill givit tillstånd. Den särskilda kontroll, som kontrollstyrelsen må anse därvid erforderlig, bekostas av odlaren.

12 §.

Tobaksodlare är skyldig ställa sig till efterrättelse de ytterligare kontrollbestämmelser, som kunna bliva av Konungen utfärdade, ävensom de föreskrifter, kontrollstyrelsen eller vederbörande kontrollpersonal i enlighet med denna lag eller nämnda bestämmelser meddelar.

13 §.

Äger annan än den, som gjort odlingsanmälan, del i den odlade tobaken eller övertages tobaksplantering före skörden av annan än den, som gjort anmälan, äro i förra fallet samtliga delägare i odlingen och i fall, där tobaksplantering övertagits av annan än den ursprunglige odlaren, såväl odlaren som den nye innehavaren i lika mån ansvariga för fullgörandet av de skyldigheter, som enligt denna lag åligger tobaksodlare.

14 §.

För varje kilogram av inom riket odlad tobak, som monopolets utövare inköper för tillverkning av tobaksvaror, skall monopolets utövare i den ordning, Konungen bestämmer, tillgodoföras ett belopp av 80 öre.

Ansvarsbestämmelser m. m.

15 §.

Den, som olovligen tillverkar tobaksvaror, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader, och skola de tillverkade varorna ävensom vid tillverkningen brukade redskap förklaras förverkade.

16 §.

Till riket inkommen vara, som enligt denna lag ej må införas, må, därest den icke är att enligt lagen om straff för varusmuggling anse såsom olovligen införd, av varuägaren återutföras. Sker ej återutförelse, skall med varan förfaras på sätt Konungen förordnar.

17 §.

Den, som utan sådan anmälan, som i 7 § sägs, odlar tobak för annat ändamål än till prydnad, straffes med dagsböter.

18 §.

1. Försäljer tobaksodlare av honom skördad tobak inom riket till annan än monolets utöware eller innehar han sådan tobak å otillåten tid, straffes med dagsböter, och skall skördad tobak, som av honom innehaves, förklaras förverkad.

2. Vägrar tobaksodlare kontrolltjänsteman tillträde till tobaksodling eller för skördens torkning använda rum, eller undandraget han sig skyldigheten att efter tillsägelse lämna för kontrollens utövande nödig upplysning, eller förvarar han av honom skördad tobak i annan än vederbörligen anmäld lokal,

eller uraktlåter han att ställa sig till efterrättelse vad som eljest enligt denna lag honom åligger eller de kontrollbestämmelser, som av Konungen utfärdas, eller föreskrifter, som kontrollstyrelsen eller vederbörande kontrollpersonal i enlighet med denna lag eller nämnda bestämmelser meddelar,

straffes med böter, högst 300 kronor.

19 §.

Befinnes någon, utan att jämlikt bestämmelserna i denna lag vara därtill berättigad, innehava tobak i annan form än såsom färdig tobaksvara, dömes, där han icke är förfallen till straff enligt 15 § eller 18 § 1 mom., till dagsböter.

Vara, som sålunda olovligen innehaves, skall förklaras förverkad.

20 §.

Överträder någon det i 5 § givna förbud eller befinnes någon, utan att jämlikt denna lag vara därtill berättigad, innehava specialmaskin eller specialverktyg för tillverkning av tobaksvaror, vare underkastad enahanda straff och påföljd, som i 19 § sägs.

21 §.

Den, som utan Konungens tillstånd eller i strid mot de vid meddelande av tillstånd givna föreskrifter idkar tillverkning, som i 6 § avses, straffes med dagsböter.

22 §.

Förskingrar någon vara, som enligt denna lag skolat förklaras förverkad, skall han gälda dess värde.

23 §.

I denna lag eller förordningen om tobaksskatt avsedd egendom, som förklarats förverkad eller skolat enligt tullstadgan eller annan författning försäljas, skall behandlas på sätt Konungen förordnar.

24 §.

För överträdelse av denna lag, som med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, vare husbonden ansvarig, liksom vore överträdelsen begången av honom själv.

25 §.

Värdet av förverkad egendom tillfaller kronan.

26 §.

De närmare bestämmelser rörande tillämpningen av vad i denna lag stadgas, som må finnas erforderliga, meddelas av Konungen.

Förslag
till
förordning om tobaksskatt

Häri genom förordnas som följer.

A. Allmänna bestämmelser

1 §.

Tobaksskatt skall enligt bestämmelserna i denna förordning till staten erläggas för cigarrer och cigariller, cigarretter, röktokek, snus och tuggtokek (ur tulltaxenummer 24.02) samt cigarrettpapper i detaljförpackning (ur tulltaxenummer 48.10).

Skatt skall icke utgå för tobaksvaror och cigarrettpapper, vilka av resande eller av person, som varit anställd å fartyg men därifrån avmönstrar, medföras från utrikes ort för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för personligt bruk. Vid sådan införsel utgår tull i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Skatten skall erläggas för tobaksvaror, som producerats inom riket, av den, åt vilken enligt lagen angående statsmonopol å tillverkning av tobaksvaror monopolrättigheten upplåtits (monopolets utöware), för cigarrettpapper, som producerats inom riket, av producenten och för vara, som införes till riket, av den för vars räkning införseln äger rum.

3 §.

Den som inom riket producerar cigarrettpapper skall vara registrerad hos kontrollstyrelsen såsom producent av dylik vara.

Den som i större omfattning för återförsäljning till riket inför skattepliktig vara må efter kontrollstyrelsens prövning registreras hos styrelsen såsom importör av dylik vara.

4 §.

1 mom. Skattskyldighet inträder

a) för monopolets utöware, då vara utlämnas till köparen eller eljest tages i anspråk för annat ändamål än för provning eller bearbetning i samband med tillverkning av tobaksvaror,

b) för den som är registrerad enligt 3 §, då varan av honom överföres till egen detaljhandelsrörelse, utlämnas till köparen eller tages i anspråk för annat ändamål än försäljning, och

c) för annan än monopolets utöware som utan att vara registrerad enligt 3 § inför skattepliktig vara till riket, då varan införes.

2 mom. Upphör skattskyldig att vara registrerad enligt 3 §, skall han erlægga skatt för skattepliktig vara, som ingår i hans lager vid tidpunkten för registreringens upphörande. Skatten skall erläggas inom tid som kontrollstyrelsen bestämmer.

5 §.

Beskattningsmyndighet är, där skatt skall erläggas vid införsel till riket av skattepliktig vara, generaltullstyrelsen, och i övriga fall, där skattskyldigheten ej åvilar monopolets utövare, kontrollstyrelsen. Vad i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning är stadgat skall äga tillämpning på skatt, för vilken kontrollstyrelsen är beskattningsmyndighet. Bestämmelserna i 46 § nämnda förordning skola gälla jämväl beträffande skatt i fall, där generaltullstyrelsen är beskattningsmyndighet eller där skatten redovisas av monopolets utövare.

6 §.

Kungl. Maj:t äger föreskriva att skattepliktig vara må förekomma till försäljning inom riket endast i originalförpackning försedd med särskild kontrollstämpel.

7 §.

Skatten för tobaksvara utgår med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller grupp I	t. o. m. 1,7	9,5	—
» II	över 1,7 t. o. m. 3,0	12,0	—
» III	» 3,0 » 5,0	12,4	—
» IV	» 5,0	16,8	—
Cigarretter	» I	t. o. m. 0,85	8,8
» II	över 0,85 t.o.m. 1,35	11,4	—
» III	» 1,35	22,8	—
Röktobak		—	54: 25
Tuggtobak		—	21: 60
Snus		—	9: 10

Skatten för cigarettpapper utgår med 2 öre för varje för framställning av en cigarett avsett blad.

B. Bestämmelser om redovisning, uppbörd och kontroll

Skattskyldigheten åvilar monopolets utövare, annan inhemsk producent eller registrerad importör

8 §.

1 mom. Anmälan för registrering ävensom ansökan om registrering skall göras skriftligen hos kontrollstyrelsen och innehålla uppgifter angående vederbörandes fullständiga namn och postadress, företagets namn, rörelsens art och belägenhet samt dagen för verksamhetens påbörjande.

Om verkställd registrering skall kontrollstyrelsen utfärda särskilt bevis.

2 mom. Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan eller ansökan om registrering, är den registrerade skyldig att inom fjorton dagar underrätta kontrollstyrelsen därom.

Den som vill bli avregistrerad skall göra anmälan därom till kontrollstyrelsen.

3 mom. Åsidosätter den som är registrerad enligt 3 § andra stycket grovt vad honom åligger enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter, må kontrollstyrelsen förordna om hans avregistrering.

9 §.

1 mom. Deklaration skall insändas till kontrollstyrelsen senast å tjugu-andra dagen efter varje kalendermånads utgång och innehålla uppgift angående kvantiteten av de skattepliktiga varor för vilka skattskyldighet inträtt under månaden med angivande tillika av den å varan belöpande skatten.

2 mom. Monopolets utövare skall för bestämmande av den skatt, som skall inlevereras till statsverket, i den ordning som i 1 mom. första stycket stadgas angående deklaration upprätta en sammanställning angående skattens beräkande.

10 §.

1 mom. I deklaration äger skattskyldig göra avdrag för skatt för skattepliktig vara,

a) som hos den skattskyldige inköpts för Konungens eller medlems av det kungliga husets räkning;

b) som hos den skattskyldige inköpts av den som eljest enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor, dock allenast i den omfattning inköpet skett för eget eller familjens behov;

c) som enligt bevis av tullmyndighet av den skattskyldige eller för dennes räkning utförts ur riket eller till svensk frihamn;

d) för vilken enligt bevis av tullmyndighet påförts skatt enligt denna förordning vid införsel till riket;

e) som enligt bevis av tullmyndighet upplagts på provianteringsfrilager;

f) som enligt vad därom särskilt stadgas försålts till flygpasagerare å tullflygplats; eller

g) för vilken eljest sådan skatt visas hava påförts.

På särskild prövning av kontrollstyrelsen ankommer, huruvida avdrag jämväl må göras, helt eller till viss del, för vara,

som den skattskyldige återtagit från köparen, eller

som utlämnats för framställning av andra varor än skattepliktiga varor, eller

som tillhandahållits för vetenskapligt, medicinskt eller likartat ändamål.

Deklarationens nettoskattebelopp må utföras i hela krontal, så att överskjutande öretal bortfalla.

2 mom. I sammanställning för skattens beräkande äger monolets utövare göra avdrag enligt 1 mom. och därvid självständigt pröva avdrag som i andra stycket avses.

11 §.

Monopolets utövare skall senast vid tidpunkt, då skattesammanställning skall vara upprättad, till statsverket inleverera enligt sammanställningen beräknad skatt.

12 §.

Den som är registrerad enligt denna förordning är pliktig att ordna sin bokföring på sådant sätt, att enligt kontrollstyrelsens beprövande kontroll möjliggöres över tillverkning, inköp, försäljning samt förbrukning i egen rörelse av skattepliktig vara.

Den som är registrerad skall vidare ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kontrollstyrelsen för erhållande av en betryggande kontroll över skattens behöriga utgörande meddelar, ävensom de anvisningar kontrolltjänsteman i enlighet med kontrollstyrelsens föreskrifter kan komma att lämna.

Skattskyldigheten åvilar annan icke registrerad importör än monopolets utövare

13 §.

Där annan än monopolets utövare utan att vara registrerad enligt 3 § till riket inför skattepliktig vara skall han i samband med tulltaxeringen av varan till tullmyndigheten i två exemplar avlämna deklaration angående varans kvantitet; dock att generaltullstyrelsen i samråd med kontrollstyrelsen äger medgiva undantag från vad sålunda stadgas.

Vad i fråga om påförande och erläggande av tull är stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande skatt som här avses.

C. Ansvarsbestämmelser m. m.

14 §.

Angående påföljd i vissa fall för den, som i samband med införsel av skattepliktig vara i deklaration lämnat oriktig uppgift, skall gälla vad i lagen om straff för varusmuggling är stadgat.

Om ansvar i vissa fall för den, som eljest i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

15 §.

Bryter någon mot föreskrift som meddelats med stöd av 6 § straffes med dagsböter eller fängelse, varförutom varan skall dömas förbruten.

16 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.